STEPP

MAGAZINE VOOR
PRODUCTIONELE,
ONTWERPENDE
EN TECHNISCHE KRACHTEN
VAN DE BREDE
CULTURELE SECTOR

44
Sept 2022 | 15 €
jaargang 12

VTC DE MEERMIN
TEWERKSTELLING

PBTA THEATER & AKOESTIEK

Complexe zaken, begrijpelijk advies

"Als studiebureau ook gespecialiseerd in **trekkenwanden**. Van (veiligheids)onderzoek en ontwerp tot inkoopbegeleiding, bouwtoezicht en oplevering."

Al 30 jaar vertrouwde adviseurs en specialisten onder één dak!

[THEATERTECHNIEK]

- theateradvies en ontwerp
- haalbaarheidsstudies en kostenramingen
- programma van eisen (PVE)
- 3D zichtlijnenstudie en visualisatie (Oculus Rift)
- tribunes en theaterstoelen
- theaterbelichting
- theaterstoffering
- theatergeluid en (foyer) omroepinstallaties
- audiovisuele techniek
- meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
- veiligheid en risico-inventarisatie
- trekkenwanden en overige toneelmechanische installaties

&

[AKOESTIEK]

- akoestisch advies en ontwerp
- zaal- en ruimteakoestiek
- geluid- en zaalakoestische metingen
- studioakoestiek
- bouwakoestiek
- elektroakoestiek
- installatiegeluid
- CATT Acoustic simulaties en auralisaties

www.pbta.nl +31 (0) 413 264 344 Uden (Noord-Brabant)

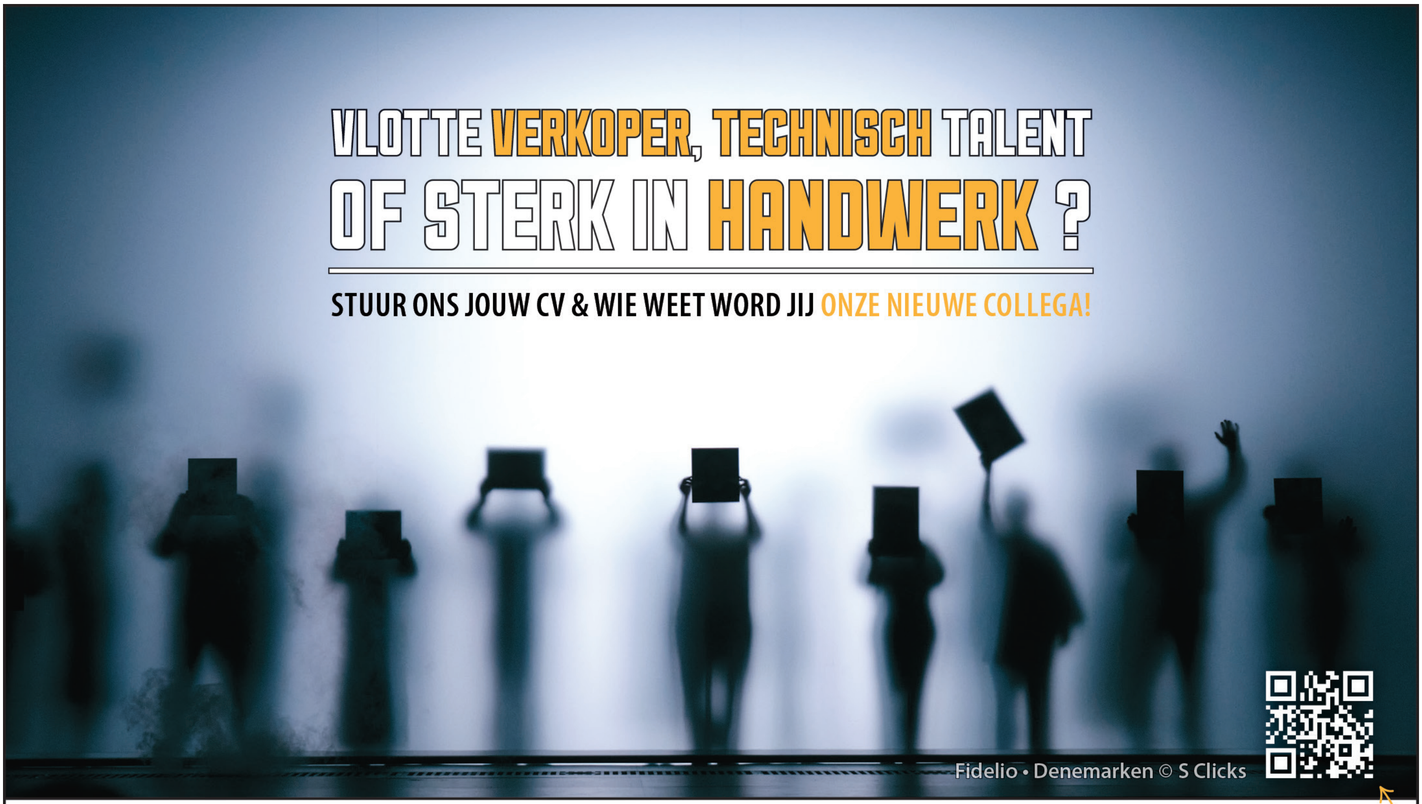

ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION

jobs@showtex.com • www.showtex.com • scan de QR code & bekijk de openstaande vacatures

Editoriaal

Beste lezer,

Ook de brede culturele sector ontsnapt niet aan de energiecrisis. De kranten blokletterden de laatste dagen: "Kunstencentrum deSingel sluit rond Kerstmis door hoge energiekosten". "Peperdure energie bedreigt werking cultuurhuizen." "Ook cultuursector luidt noodklok over hoge energiekosten: draait de bezoeker er straks voor op?" "Tips voor de cultuursector om energiecrisis het hoofd te bieden: "Show volgen met de jas aan kan ook". En al even obligaat komt weer de boutade: niet moeilijk met al die spots.

Tien jaar geleden al, met de ontwikkeling van de eerste ledspots, werd die vraag al gesteld. De voorstanders voor de transitie focussen uiteraard op het energieverbruik, waar logischerwijs winst valt te halen. De tegenstanders focussen dan vooral op de lichtkwaliteit (ledlicht heeft een andere frequentiecurve dan klassiek halogeenlicht) en de afvalberg die ontstaat wanneer je om de zoveel branduren hele armaturen, of in het beste geval, hele led-chips dient te vervangen, dat alles volgens de principes van de Ecodesign-regelgeving. Over de artistieke mogelijkheden pingpongen de stellingen: te beperkt vs. nieuwe mogelijkheden.
Waar iedereen het echter roerend over eens is: maak een onderscheid tussen aangesloten en werkelijk (gebruikt) vermogen. De goedkoopste lamp qua verbruik is nog steeds die die niet brandt, juist? Laat een lichtontwerp nu net de creatieve invulling van dat principe zijn: less is more, en dimming is feeling.
Het zal altijd een welles-nietes spelletje blijven, ook al staat de technologie ondertussen 10 jaar verder en zijn er vandaag echt veel goede ledspots beschikbaar. De transitie hoeft dus zeker niet geremd, integendeel. Ze zal in deze ongetwijfeld worden versneld. Maar daarmee is de kous niet af.

Want wie in zijn boutades voorbij gaat aan de cijfers, vergeet er ook bij te vertellen dat gemiddeld 60% van het energieverbruik gaat naar verwarming. Dat vele kunst- & cultuurcentra huizen in oudere gebouwen helpt in dit verband niet. De isolatiegraad van al die cultuurhuizen opkrikken, daar ligt de sleutel op de toekomst. Want ondertussen weet elk gezin dat je de energiefactuur verlaagt op twee manieren: of de kostprijs per kWh verlagen of je verbruik verlagen. Het recente verleden heeft ons getoond dat hoezeer je ook probeert, je zal op factor 1 nooit de markt verslaan, dus is werken op factor 2 de enige goede weg. Wie hier trias energetica-gewijs nu de reden in ziet om zijn zalen te sluiten geef ik nog een krantenkop mee: "Grootschalig onderzoek toont impact van cultuur op welzijn bezoeker". Om maar te zeggen dat het laatste woord nog niet is gezegd.

Never waste a good crisis ?

Veel leesplezier,

Roel Proesmans, voorzitter
Bert Moerman, ondervoorzitter

3 **Editoriaal**

6 **Bijklussen als technieker: wat zijn je rechten, plichten en mogelijkheden?**
Stijn Govaerts

10 **Neuropese leerlijn voor geluidstechnici moet gat dichten met de praktijk**
Paulien Derwort

14 **Naar analogie van de bron naar de monding: De toekomst voor vintage microfoons**
Marco C. van der Hoeven

21 **Agenda**

22 **Portfolio**
VTC De Meermin

26 **OSLO: Open Standaard voor Linkende Organisaties. Huh ?**
Bert Moerman

32 **Werfbezoek VTC De Meermin**
Jan Decalf

37 **Mentale weerbaarheid in ons netwerk: een (heel) korte doorsnede**
Leen Vanderschueren

38 **Tips & Tricks voor Technici**
Davy Boutsen

40 **Bij de buren: FARO**
Wouter Lammens - Monique Verelst

42 **Boekbespreking**

43 **Bedrijfspartners**

44 **Bedrijfsleden**

45 **Groepsleden**

46 **Colofon**

VTC De Meermin © Stijn Bollaert →

BIJKLUSSEN ALS TECHNIEKER: WAT ZIJN JE RECHTEN, PLICHTEN EN MOGELIJKHEDEN?

Stijn Goovaerts

Veel techniekers hebben een vaste job, maar krijgen daarnaast regelmatig aanbiedingen om bij te klussen of willen eigen projecten realiseren. In de war-for-talent die woedt op elke werkvloer wordt dat nog meer schering en inslag als vroeger. Even klassiek blijft de vraag of het bijklussen in eenzelfde functie deontologisch faire is en/of in werknemersverband opgebouwde competenties bv. een faire prijsstelling voor collega's die voltijds zelfstandig zijn niet in de weg staan. En wat met het aan- en doorrekenen van opleiding, verzekering, werkkledij, persoonlijke beschermingsmiddelen en andere overheadkosten ?

Je kan als werknemer in dienst gaan

In veel gevallen kan een opdrachtgever je als werknemer in dienst nemen. Dat kan zolang er sprake is van een opdracht waarbij de opdrachtgever gezag over jou uitoefent. Gezag wordt breed geïnterpreteerd: het komt erop neer dat jouw werkgever wel wat te zeggen heeft over hoe je de opdracht invult (bv. verplichte aanwezigheid op bepaalde tijdstippen, verplicht aantal te werken uren, toezicht en controle op de wijze waarop je je werk uitoefent…).

Als werknemer geniet je van een stevige wettelijke bescherming. De werkgever moet verschillende verplichtingen nakomen en bij de uitbetaling van je loon moet die rekening houden met minimumlonen. De werkgever moet wel rekening houden met extra kosten.

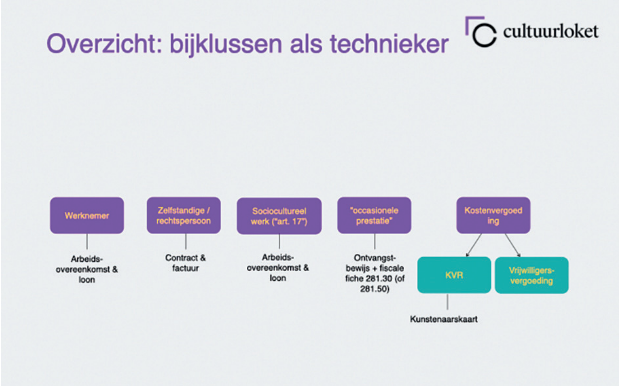

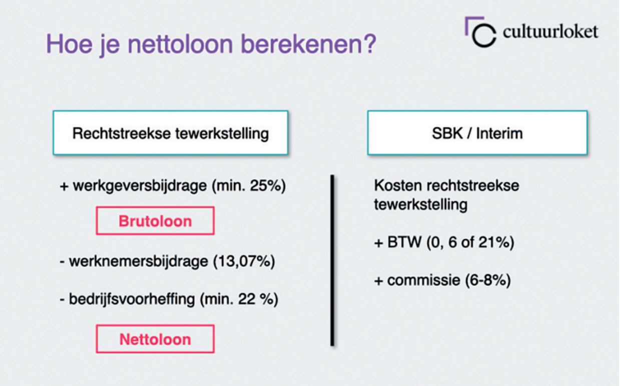

Tewerkstelling als werknemer hoeft niet enkel met een vast, voltijds contract van onbepaalde duur. Je hebt verschillende mogelijkheden:

Je kan deeltijds werken. Je kan ook slechts voor een bepaalde periode in dienst gaan, bv. voor de komende 2 weken, voor een dag of zelfs een halve dag.

Het is perfect mogelijk om bij verschillende werkgevers in dienst te gaan. Je moet er natuurlijk wel voor zorgen dat je je verplichtingen naar je verschillende werkgevers toe kan (blijven) nakomen, maar voor het overige ben je vrij om verschillende arbeidscontracten te combineren.
Je kan rechtstreeks in dienst genomen worden, maar ook onrechtstreeks, via tussenpersonen. Onrechtstreekse tewerkstelling kan via een uitzendkantoor, een Sociaal Bureau voor Kunstenaars (SBK) of via alternatieve tewerkstellingsstructuren. Het zijn dan de tussenpersonen die jou in dienst nemen en de meeste formaliteiten op zich nemen. Let wel op: er bestaat regelgeving over het ter beschikking stellen van werknemers. Opdrachtgevers mogen niet in alle situaties beroep doen op zo'n tussenpersoon.
Als je via een tussenstructuur werkt, dan staan daar wel extra kosten tegenover. Die tussenpersonen sturen een factuur naar de opdrachtgever en op die factuur is meestal BTW verschuldigd. Bovendien rekenen zij een commissie aan om hun werkingskosten te dekken (6 tot 8%). Hou hiermee rekening als je budgetafspraken maakt: als je niet uitdrukkelijk afspreekt dat de opdrachtgever die meerkosten moet dragen, dan zal je zelf minder overhouden.

Voorbeeld: Sam is podiumtechnieker en werkt halftijds in een cultuurcentrum. Sam krijgt daarnaast regelmatig aanbiedingen voor freelance opdrachten. Sam heeft geen zelfstandigenstatuut en laat zich voor die verschillende opdrachten via een SBK tewerkstellen. Een opdrachtgever wil Sam inschakelen voor een project van 2 uur en Sam wil daarvoor een brutoloon van in totaal 400 euro krijgen. Het SBK moet dan een factuur met een bedrag dat hoger zal zijn:

Brutoloon: 400 euro
Werkgeversbijdrage (min. 25%): + 100 euro
Commissie SBK (min. 6%): + 24 euro

Het factuurbedrag zonder BTW zal dus 524 euro bedragen. Daarop wordt dan nog BTW aangerekend (21%=110,4 euro). Het totale te betalen bedrag is dus 634,04 euro.

Je kan zelfstandige in bijberoep worden

Flexibiliteit troef, maar ook meer verantwoordelijkheid
Als zelfstandige start je je eigen onderneming en kan je voor al je opdrachten facturen opmaken. Je hebt ook veel flexibiliteit: je bepaalt je eigen agenda en er zijn in principe geen beperkingen op de activiteiten die je kan uitvoeren. Wens je bv. als technieker ook materiaal te verhuren? Dat kan. Zorg er wel voor dat je je activiteiten juist beschrijft en je de juiste NACE-codes registreert. En ga ook altijd na of er specifieke regels gelden voor specifieke beroepen (bv. vergunningen). Het geld dat je via die factuur aanrekent, komt volledig bij jou terecht. Daartegenover staat dat je ook verantwoordelijk bent voor je eigen inkomsten en alles zelf moet regelen:

Je bent zelf verantwoordelijk voor de zoektocht naar klanten en de onderhandeling van je contracten en vergoedingen.
Je moet je beroepsinkomsten bijhouden en elk jaar aangeven in je belastingen. Het is ook sterk aangeraden om voorafbetalingen te doen: dat zijn voorschotten op je belastingen, die je per kwartaal betaalt. Als je dat niet doet, dan moet je extra betalen.

Je moet sociale zekerheidsbijdragen betalen: eerst betaal je voorlopige bijdragen. Na 3 jaar ontvang je een definitieve afrekening van 20,5% van je netto belastbare inkomsten.
Je moet BTW aanrekenen op je facturen, tenzij je je op een uitzondering kan beroepen (bv. als je minder dan 25.000 euro aan inkomsten hebt).
Het is zeker nuttig om eens een afspraak te maken met een boekhouder als je deze sprong wil maken. Als je voldoende inkomsten hebt, dan kan een boekhouder helpen met het voorbereiden en optimaliseren van je aangifte. Op een bepaald moment kan het ook interessant worden om een vennootschap op te richten. Ook daarover vraag je best advies aan een boekhouder.

Zelfstandige in bijberoep
Als je zelfstandige in bijberoep wilt worden, dan heb je wel een hoofdstatuut nodig. Meestal betekent dat dat je minstens halftijds werkt (normaal gezien 19 uur per week, maar voor leerkrachten en ambtenaren gelden specifieke regels). Ook studenten, gehuwden en weduwes/weduwnaars of mensen die van een ziekte-uitkering of pensioen genieten kunnen onder bepaalde voorwaarden zelfstandige in bijberoep worden. Bekijk goed jouw situatie om zeker te zijn dat je aan alle voorwaarden voldoet voordat je de sprong maakt: anders loop je het risico dat dit als een hoofdberoep wordt beschouwd. Dat leidt tot hogere sociale zekerheidsbijdragen en mogelijk het verlies van andere rechten (bv. een uitkering, toegang tot de werkloosheid…).

Als zelfstandige in bijberoep heb je dezelfde flexibiliteit als die van een zelfstandige in hoofdberoep en kan je dus een factuur voor al je opdrachten uitschrijven. Je inkomsten worden wel opgeteld bij het loon dat je uit je hoofdberoep verdient en samen belast. Bovendien moet je ook sociale zekerheidsbijdragen betalen.

Tip: Een goede vuistregel is dat je de helft van je inkomsten op je professionele rekening 'parkeert'. Daarmee kan je dan je professionele kosten, je belastingen en je sociale bijdragen betalen. Zo zorg je ervoor dat je een buffer hebt voor de definitieve afrekeningen van je belastingen en sociale zekerheidsbijdragen. Het is immers goed mogelijk dat je nog extra zal moeten betalen.

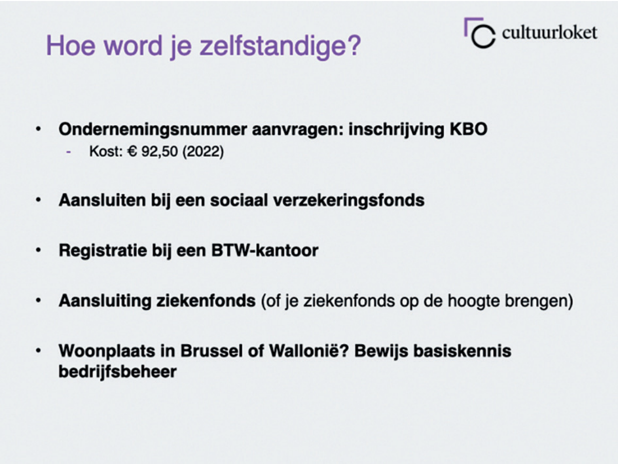

Flexibele tewerkstelling voor socioculturele activiteiten

Een ander alternatief is er voor verenigingswerk via het zgn. 'artikel 17'. Dat systeem laat toe dat je via een arbeidsovereenkomst tewerkgesteld wordt en je dus een loon ontvangt, maar op dat loon zijn geen sociale bijdragen verschuldigd en moet de werkgever geen bedrijfsvoorheffing inhouden. Je moet die inkomsten wel zelf in je personenbelasting aangeven en daar wordt dan (achteraf) een belasting van 10% op geheven (tot 6.540 euro in 2022). Daarvoor krijg je van de opdrachtgever een fiscale fiche.

Je kan op dit systeem maar in specifieke situaties een beroep doen. De meest relevante voor technieker lijken de volgende:

- Lesgevers, coaches, procesbegeleiders in de socio-culturele en erkende amateurkunstensector.
- Artistieke of (kunst)technische begeleiders in de erkende amateurkunstensector.
- Organisatoren van socio-culturele manifestaties en de personen die ze tewerkstellen voor maximaal 32 uren.

Het systeem werd dit jaar geïntroduceerd en het is nog niet helemaal duidelijk welke activiteiten daar allemaal exact onder vallen. De laatste categorie lijkt alleszins breed geïnterpreteerd te worden. De website www.verenigingswerk.be meldt dat het hier bv. kan gaan over "mensen die meehelpen aan de opbouw, aan de ticketcontrole en aan het schoonmaken van het terrein op een muziekfestival".

Ook technische activiteiten vallen hier onder. Jouw opdrachtgever moet dan wel actief zijn in de socio-culturele of amateurkunstensector en je rol moet van een begeleidende of coachende aard zijn, of moet duidelijk kaderen binnen een socioculturele manifestatie die maximaal 32 uren duurt.

Het systeem vereist dat je opdrachtgever je met een arbeidsovereenkomst tewerkstelt. Je ontvangt dus een loon (dat minstens evenveel moet bedragen als het minimumloon). De opdrachtgever moet je tewerkstelling ook aangeven via het online systeem Dimona.

Je mag onder dit systeem maximaal 300 uur per jaar en 100 uur per kwartaal (190 in het 3e kwartaal) werken.

Als je in het voorafgaande jaar al tewerkgesteld werd door die opdrachtgever via een 'normale' arbeidsovereenkomst (ook via interim arbeid), mag je geen beroep doen op dit systeem. Bekijk goed jouw situatie en de uitzonderingsgronden en let ook goed op als je deze tewerkstelling met andere vergoedingen wilt combineren (bv. een vrijwilligersvergoeding). Er zijn beperkingen op de combinatiemogelijkheden.

Eerste keer of een uitzonderlijke bijverdienste? Geef je inkomst dan aan als een 'occasionele inkomst'

Verricht je voor de eerste keer of hoogst uitzonderlijk een bepaalde activiteit? Dan kan je gebruik maken van het systeem van de occasionele inkomsten. Je betaalt dan geen sociale bijdragen en je geeft het in je belasting aan als een occasionele inkomst, die gunstig belast wordt aan maximaal 33% (+ gemeentebelastingen). Je moet ook geen BTW aanrekenen.

Als zelfstandige in bijberoep heb je dezelfde flexibiliteit als die van een zelfstandige in hoofdberoep en kan je dus een factuur voor al je opdrachten uitschrijven.

Voor de belastingen moet je je klant een ontvangstbewijs of een nota bezorgen voor de boekhouding, met vermelding van je gegevens, zijn gegevens en de betalingstermijn. Je opdrachtgever moet je een fiche 281.30 (of 281.50) bezorgen met vermelding van het totale bedrag onder 'presentiegelden'.
Vanuit Cultuurloket raden we in het algemeen aan om hiermee voorzichtig te zijn. Als de fiscus of de sociale zekerheid oordelen dat er toch sprake is van een beroepsinkomst, dan loop je het risico achterstallen en misschien zelfs boetes te betalen. Als het echt de eerste keer is dat je een bepaalde activiteit verricht of als je dit maar 1 keer per jaar doet, dan zal dat geen probleem zijn, maar als je dit structureel enkele keren per jaar doet, dan kan je dit waarschijnlijk niet meer als een occasionele inkomst kwalificeren. Dat moet je altijd concreet beoordelen.

Kostenvergoedingen (KVR en vrijwilligersvergoeding)

Een laatste mogelijkheid waarover vaak gesproken wordt, is om een kostenvergoeding te ontvangen. We merken dat er in de praktijk wel wat misverstanden bestaan over wanneer je daar gebruik van maken.
De naam van deze vergoedingen verraadt het ook al wat: dit is geen betaling voor een prestatie, maar een vergoeding voor gemaakte kosten verbonden aan een prestatie. Inherent daaraan is dat je die vergoedingen niet moet aangeven in je belastingen en het volledige bedrag dus van jou is. Maar daartegenover staat dat je daarmee geen sociale zekerheidsrechten opbouwt en dat het maximale bedrag dat je hiermee mag ontvangen, beperkt is.

Er zijn twee relevante kostenvergoedingen:

De KVR: de KVR mag je enkel gebruiken voor (i) artistieke activiteiten (ii) in opdracht voor iemand anders. Puur technische activiteiten mag je niet laten vergoeden via de KVR. De meeste opdrachten die je als technieker verricht, komen dus niet in aanmerking voor deze vergoeding. Als je ook artistieke activiteiten verricht, bv. omdat je in opdracht een licht- of geluidskunstwerk maakt of omdat je, naast je beroep als technieker, ook muzikant bent, dan kan je daarvoor wel de KVR gebruiken. Om hiervan gebruik te maken heb je een kunstenaarskaart nodig, die je moet aanvragen. Dit systeem wordt binnenkort hervormd. Meer informatie over de procedure en de concrete voorwaarden, en de toekomstige hervorming vind je op onze website.

De vrijwilligersvergoeding: dit is een tegemoetkoming voor kosten gemaakt in het kader van vrijwilligerswerk. Je kan je als vrijwilliger enkel inzetten voor een organisatie zonder winstoogmerk (een vzw, een feitelijke vereniging zonder winstoogmerk, een stichting van openbaar nut of een openbaar bestuur zoals een school of een bibliotheek). Je mag werkelijk gemaakte kosten terugbetaald krijgen, maar daarvoor moet je bewijsstukken kunnen voorleggen (bv. een treinticket, parkeerticket, kasbonnen…). Of je kan ook beroep doen op de vaste vergoeding van maximaal 36,84 euro per dag en 1.473,37 euro per jaar (in 2022), al dan niet in combinatie met een kilometervergoeding.
Ook voor deze kostenvergoedingen gelden een aantal beperkingen m.b.t. inkomsten die je kan combineren met dezelfde opdrachtgever of op dezelfde dag. Op dezelfde dag mag je niet én een KVR én een vrijwilligersvergoeding ontvangen. Als je in hetzelfde kalenderjaar de beide vergoedingen wilt combineren, dan mag je als vrijwilliger geen enkele artistieke prestaties verrichten – die mag je dan enkel via de KVR doen.
Meer weten?
Op onze kennisbank (www.cultuurloket.be/kennisbank) vind je tal van informatie, voorbeelden en modeldocumenten. Alle mogelijkheden die we hier bespraken worden er in detail uitgelegd. ■

Kan de KVR je enkel gebruiken voor artistieke activiteiten in opdracht voor iemand anders?

Heb je concrete vragen over jouw situatie? Neem gerust contact met ons op via www.cultuurloket.be/contact.

EUROPESE LEERLIJN VOOR GELUIDSTECHNICI MOET GAT DICHTEN MET DE PRAKTIJK

Paulien Derwort

De arbeidsmarkt schreeuwt om goede geluidstechnici. Hoe maken we jonge mensen (weer) enthousiast voor het vak? En op welke manier kan het huidige onderwijs worden aangevuld? Het Essence-project moet de hiaten in het huidige beroepsonderwijs gaan opvullen.

"Geluidstechnici komen nu vaak van een mbo 3 of 4 -opleiding, of juist van een niveau 6. Daar zit een gat tussen", vertelt Klaas Tops, bestuurslid van de VPT en één van de betrokkenen bij het Essence-project. Essence is een Europees initiatief om een nieuwe leerlijn voor geluidstechnici te ontwikkelen. Samen met Bas Kunnen doet hij stakeholdersonderzoek om te ontdekken waar de sector behoefte aan heeft.
De bedoeling is dat er een Europese leerlijn komt op niveau 5: een opleiding die los te volgen is, maar ook in bestaande opleidingen geïntegreerd kan worden. Een soort master voor mbo'ers, dus. Het plan is in het leven geroepen door Jörn Nettingsmeier van het Duitse Verband Deutscher Tonmeister e.V. (VDT).
Essence staat voor 'European Sound Specialist Education and Curriculum Exchange.' Samen met de VPT en andere verenigingen uit Duitsland, België, Nederland en Oostenrijk wordt er nu onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en draagkracht voor een nieuwe, aanvullende leerlijn in het technisch beroepsonderwijs.
Tops: "In de huidige opleidingen worden aan de ene kant de jongens en meisjes opgeleid die de boel rond het podium kunnen aansluiten, aan de andere kan heb je de ontwerpers en producenten. Een goede geluidstechnicus zit daar precies tussenin. Het vak is veel meer dan alleen de opdracht: 'je hebt een microfoon nodig en je moet zo laat ergens zijn.' Je moet de omgeving van de zaal snappen, enige artistieke bagage hebben, je moet begrijpen wat het verschil is tussen een theatervoorstelling en zakelijk evenement en je moet weten hoe je artiesten kunt faciliteren. Daar heb je soft skills voor nodig, en dat ontbreekt vaak in de opleidingen. Daarom hebben we

nu het plan opgevat voor een nieuwe, Europese leerlijn die dat gaat oppakken."

Grote leegloop

Een andere reden waarom er behoefte is aan instroom van nieuwe, goede technici, is de grote leegloop aan goed personeel. Kunnen: "Voor de pandemie was de uitstroom al een probleem. Corona heeft dat alleen maar versneld: mensen die buiten de boot vielen met allerlei regelingen zijn weggegaan en niet meer teruggekomen."
Maar volgens Kunnen ging het vóór corona al mis op de opleidingen, waar het enthousiasme voor het vak soms ontbreekt: "Voor technici is bijvoorbeeld de ICT-sector vaak aantrekkelijker: lekker van 9 tot 5 werken met een goed salaris en fijne voorwaarden. In ons vak houd je het alleen vol als je het écht leuk vindt. Het is een soort roeping: je doet het niet om lekker veel geld te verdienen of om 's avonds op tijd thuis te zijn. Wij houden van theater of muziek en willen echt iets bijdragen aan een mooi artistiek product."

De praktijk

Wat er volgens Kunnen nu vaak misgaat, is dat een realistisch beeld van de praktijk ontbreekt: "Het vak is veel meer dan alleen aan je mengpaneel staan en een show weggeven. Er gaat een heel proces aan vooraf met een vrachtwagen die moeten worden uitgeladen, riggen, sjouwen, opruimen. We zien dat stagiairs die aansluiting met die praktijk missen. Ik zie ook niet echt dat het enthousiasme er vanaf straalt, eerlijk gezegd".
Tops: "Daar zit dus een verschil met omringende landen. In Duitsland bijvoorbeeld gaan leerlingen vanaf het begin in de opleiding meteen de werkvloer op. Na vier jaar zijn ze praktisch behoorlijk goed en is de theorie van mindere kwaliteit. In Nederland is dat precies omgekeerd. De praktijkervaring in Duitsland is dan wel weer wat minder allround omdat leerlingen ervaring hebben opgedaan op specifieke klussen. Ook zijn daar de disciplines veel strikter onderverdeeld: iedereen

“Ik heb liever dat studenten voortijdig afhaken dan dat ze een opleiding afronden waar ze verder niks mee willen.”

heeft z'n eigen taak. Bij ons is het veel meer van: we doen het met z'n allen. De geluidsman kan ook best even de trussen ophangen."

“Geluidstechnici zijn de vertalers tussen de verschillende disciplines.”

Het vak verandert

Nu er een tekort is aan goede geluidstechnici, zie je dat ook terug in de tarieven. "Het is terecht dat onze tarieven omhoog gaan", zegt Kunnen. "Want het vak is ook heel anders dan 15 of 20 jaar geleden. Het is veel meer dan alleen kisten het podium oprijden; inmiddels moet je een halve ICT'er zijn. Alles hangt nu in netwerken en is met elkaar verbonden. Er zijn steeds meer hybride evenementen en je moet weten hoe je iets op een goede manier op een stream moet zetten."
Tops: "Ook het sjouwen is met een factor 5 verminderd; er zijn minder kabels en snoeren. En het multidisciplinaire is steeds belangrijker: geluidstechnici zijn de vertalers tussen de verschillende disciplines. Vormgevers denken bijvoorbeeld in artistieke ideeën en beelden. Daartussen zitten technici die de ideeën vertalen naar een operationeel plan met een lijst met spullen, een tekening en een planning."

Hoe nu verder?

Om de internationale samenwerking te verbeteren en de kwaliteit van de opleidingen een impuls te geven, moet het Essence-project het verschil tussen landen verkleinen. De opleiding zou een niveau 5 mbo-opleiding worden, bijvoorbeeld voor niveau 4'ers die verder willen leren, of voor zij-instromers of technici zonder opleiding die al een tijdje werken en zich willen bijscholen. Tops: "We weten nog niet precies waar de behoefte ligt, daarom trekken we drie jaar uit om dit goed te onderzoeken."

Voor het Essence-project wordt nu dus volop onderzoek gedaan. Er is een groep bezig met het inventariseren van de bestaande opleidingen. Tops en Kunnen zijn namens de VPT nu bezig met 'stakeholdersonderzoek'. "We gaan in gesprek met verhuurbedrijven, artiesten en opleidingen", vertelt Tops. "Daarbij maken we een rangschikking: vooral de partijen uit de praktijk zoals verhuurbedrijven, artiesten en leden van de VPT zijn belangrijk voor ons project. We willen weten wat ze nodig hebben, zodat we het plan kunnen verbeteren en draagvlak kunnen creëren. Zodat als het straks af is, de markt er ook écht op zit te wachten."

Na dit traject in Nederland wordt het stakeholdersonderzoek als een soort format uitgebreid naar de andere landen. Kunnen: "Het is best complex om met al die landen de koppen bij elkaar te krijgen. Maar ik zou al enorm blij zijn als de opleidingen straks wat meer de verbinding zoeken met de praktijk. Zodat studenten al vroeg in de opleiding ontdekken in wat voor vak ze terechtkomen. Ik heb liever dat studenten voortijdig afhaken dan dat ze een opleiding afronden waar ze verder niks mee willen. In ons vak heb je enthousiaste mensen nodig, wij kunnen het ons nooit permitteren om 'onze dag niet te hebben'. Want laat je dat gebeuren, dan heeft de hele productie er last van. Het zou mooi zijn als er straks een nieuwe generatie studenten afstudeert die net zo veel liefde voor het vak voelen als wij." ■

Klaas Tops is coördinator productie & techniek bij Theater Artemis.
Bas Kunnen is zelfstandig geluidstechnicus en producer. Ze zijn ze betrokken bij het Essence-project namens de VPT.
De volgende verenigingen doen mee aan het project:

- Verband Deutscher Tonmeister e.V. (VDT) (Projectleider)
- Österreichische Theatertechnische Gesellschaft (ÖThG)
- Vereniging voor Podiumtechnologie (VPT)
- Steunpunt voor productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector (STEPP)
- Interessengemeinschaft Veranstaltungswirtschaft e.V. (IGVW)
- EurAka Baden-Baden gGmbH (Link)
- Akademie der Österreichischen Theatertechnischen Gesellschaft mbH. (link)
- Stichting overleg onderwijs arbeidsmarkt theatertechniek (OSAT)

NAAR ANALOGIE VAN DE BRON NAAR DE MONDING: DE TOEKOMST VOOR VINTAGE MICROFOONS

Marco C. van der Hoeven

Wie erbij was op de laatste contactdag kent Marco al van zijn inspirerende lezing rond de geschiedenis van de microfoon. Als verzamelaar met een theatertechnische achtergrond vroegen we hem om ons meer te vertellen over de soorten microfoons, hun specifieke kenmerken en de toekomst van vintage microfoons. Vintage microfoons fascineren hem al sinds hij als hoofd techniek en geluidstechnicus werkte bij concertpodium Het Paard van Troje (1989-1999), het Haagse Paradiso. Wekelijks traden daar vele binnen- en buitenlandse artiesten op. In de technische fiches las hij hun wensen, waar onder de geëiste microfoons vaak oude modellen. Duidelijk was dat men met moderne equivalenten geen genoegen zou nemen.

De microfoons die destijds gevraagd werden, zijn nog steeds op de podia te zien. Ze zijn beter van kwaliteit dan latere modellen. Of qua klank algemeen geaccepteerd, zoals de Shure SM58, wereldwijd de meest gebruikte zangmicrofoon, gemaakt sinds 1966.
Alternatieven zouden de kwaliteit van een optreden dus nadelig beïnvloeden, of het zelfvertrouwen ondermijnen dat artiesten op het podium nodig hebben.

Alle grote microfoonfirma's leveren klassiekers; AKG, Beyerdynamic, Electro-Voice, Neumann, Sennheiser en Shure. Vaak zijn die veel duurder dan hun moderne producten, waarvan ze claimen dat die ook de 'ouderwetse kwaliteit' leveren. Helaas is dat niet zo.

Waar bij andere producten oudere versies enkel een curiositeitswaarde hebben en in een museum of bij verzamelaars belanden, presteren microfoons nog elke dag, vaak onder moeilijke omstandigheden.
Radio- en tv-verslaggevers gebruiken voor hun reportages een Duitse Sennheiser MD21, sinds 1950, of de Franse LEM

Er bestaat niet één microfoon die het best geschikt is voor alle doeleinden. Vergelijk het met de penselen van een schilder: ruime keuze, alles levert resultaat, maar de uitkomst verschilt.

St Vincent gebruikt de Sennheiser MD441, tijdens Glastonbury 2022

DO20, sinds 1960. Dat zijn onverwoestbare, omnidirectionele dynamische microfoons die nog altijd hoogwaardig geluid leveren.
Voor het wereldkampioenschap voetbal, in 2010 in Zuid Afrika, werd teruggegrepen naar STC 4104 bandmicrofoons, die al sinds 1951 onveranderd worden gemaakt. Andere microfoons waren onbruikbaar vanwege de doordringende klanken van de vuvuzela's.
Een STC 4104 'lipmicrofoon' werkt zelfs naast brullende motoren, bij de Formule 1 races gebruiken de commentatoren ze. In het Engelse parlement spreken premiers en oppositie al decennia in een AKG D222, een hoogwaardig dynamisch ontwerp uit 1968.

De hier genoemde voorbeelden zijn geen uitzonderingen, ook voor theater, film, tv en in opnamestudio's zijn vintage microfoons enorm geschikt. Over het hoe en waarom wil ik graag verder uitweiden.

Er bestaat niet één microfoon die het best geschikt is voor alle doeleinden. Vergelijk het met de penselen van een schilder: ruime keuze, alles levert resultaat, maar de uitkomst verschilt.

Alle types microfoons die we tegenwoordig gebruiken, zijn uitgevonden in de twintiger en dertiger jaren van de vorige eeuw en werden in de vijftiger en zestiger jaren verder geperfectioneerd. Condensator en dynamische microfoons waren sinds die tijd de meest geschikte gereedschappen voor geluidstechnici, tot het moment waarop geluid niet langer analoog maar digitaal werd opgenomen.

Toen geluid digitaal werd vastgelegd, klonk dat voor veel mensen te klinisch, er miste warmte. Studio condensator microfoons waren qua frequentieweergave aangepast aan het oude opnameproces. Hoge frequenties werden benadrukt, omdat ze op magneetband minder goed werden geregistreerd. In de opnameketen gingen meer hoge tonen verloren en bij weergave waren ze ook minder hoorbaar. Digitale opnamen gaven het opgenomen geluid wél precies weer, met als resultaat een teveel aan hoge tonen, wat soms zelfs schril klonk. Voor een oplossing van dit probleem werd daarom gekeken naar andere microfoons.

Shure SM58, 50th Anniversary uitgave uit 2016

STC4104 Lipmicrofoon, onveranderd sinds 1953, in gebruik bij o.a. Formule 1

Bandmicrofoons zijn gebaseerd op een simpel werkingsprincipe: een dun elektrisch geleidend aluminium bandje beweegt onder invloed van geluidstrillingen tussen twee magneetpolen en wekt daarbij een stroompje op. Van 1930 tot 1965 waren dit, vooral in de VS, de meest gebruikte professionele microfoons. Daarna werden ze nauwelijks nog gebruikt. Ze klonken vaak te 'donker' en waren kwetsbaar, het fragiele aluminium bandje kon al breken door een windvlaag, of door er tegen te blazen.

De hernieuwde populariteit gaf vintage bandmicrofoons een tweede leven, maar de vakkennis om ze te repareren was bijna verloren gegaan, enkel in de VS resteerden nog een paar specialisten. Europese makers repareerden uitsluitend hun eigen courante producten.

Bij bandmicrofoons, worden de hoge frequenties niet geaccentueerd, maar op een prettig klinkende manier afgerond, wat mensen als een veel natuurlijker klank ervaren. Zo kunnen ze bijvoorbeeld cymbalen, die met een condensatormicrofoon scherp klinken, een zijdezachte klank geven. Veel meer instrumenten kunnen hun voordeel doen met de warmte die bandmicrofoons leveren: snaar- en blaasinstrumenten, percussie etc.
Een andere bruikbare eigenschap van bandmicrofoons is hun bi-directionele opnamepatroon, voor- en achterkant zijn allebei even gevoelig, terwijl geluid dat vanaf de zijkant komt onhoorbaar is. Zo kan een viool op een podium perfect worden versterkt met de microfoon loodrecht boven het instrument, ongevoelig voor luide geluidsbronnen dichtbij. Omdat de geluidsdruk omgekeerd evenredig is aan de afstand tot de geluidsbron, zal de achterkant weinig opnemen.
In sommige ontwerpen is de achterkant van het element

B&O BM3, compleet gereviseerd door Xaudia en even goed als de modellen van Royer en Extinct audio die er op gebaseerd zijn. Perfect voor M/S opnamen

Neumann UM57, uit Gefell, een betaalbaar vintage alternatief

afgeschermd, zodat enkel de voorkant geluid opneemt, een populair model is de Beyerdynamic M160 (sinds 1961).
Het Duitse Beyerdynamic bleef, net als het Engelse Coles, wél bandmicrofoons maken.

Bandmicrofoons hebben een sterk nabijheidseffect: lage tonen worden versterkt als de microfoon dicht bij de geluidsbron wordt gebruikt. Dit geeft een extra volle klank, waar dankbaar gebruik van wordt gemaakt om stemmen en instrumenten meer 'body' te geven. Doseren is belangrijk, het effect mag niet overheersen, dan wordt het geluid modderig, doordat de lagere middenfrequenties worden weggedrukt.

Bandmicrofoons zijn uitstekend geschikt voor vocalen en geven direct een vintage gevoel, er zijn steeds meer artiesten die ze gebruiken. Amy Winehouse zong voor haar soulvolle album Back to Black al haar partijen in een oude RCA 77DX. Jack White gebruikt zelfs live een STC 4038, een BBC ontwerp uit 1953, dat nog steeds wordt gemaakt.
Oude opnametechnieken worden soms ook weer ingezet, zoals bij bluegrass, waar de muzikanten samen rond één microfoon hun klanken laten samensmelten. Banjo's, violen en mandolines klinken prachtig met een bandmicrofoon.

Voor studio en live opnamen met MS techniek (Mid/Side) zijn bi-directionele bandmicrofoons ideaal om het side signaal op te nemen. MS techniek wordt gebruikt om de breedte van het stereobeeld te bepalen. Het side signaal wordt gesplitst in een links en rechts signaal, de polariteit van het rechtersignaal wordt omgekeerd.

De hernieuwde populariteit gaf vintage bandmicrofoons een tweede leven, maar de vakkennis om ze te repareren was bijna verloren gegaan, enkel in de VS resteerden nog een paar specialisten. Europese makers repareerden uitsluitend hun eigen courante producten.

Om de oude microfoons optimaal aan moderne apparatuur aan te passen werd de Cloudlifter 'activator' ontwikkeld, die de uitgangsimpedantie aanpast en 25 dB extra output levert (en 1dB ruis), hiermee zijn ze even bruikbaar als moderne

microfoons.
Nieuwe modellen werden ontwikkeld, gebaseerd oudere typen, maar robuuster, bestand tegen hedendaags gebruik, waarbij de afstand tot de opnamebron veel kleiner is.
Er kwamen ook 'actieve' modellen met ingebouwde elektronica, die meer hoge tonen en een steviger signaal leveren.
Moderne en populaire merken zijn: Royer en AEA, uit de VS en Extinct Audio, uit Engeland. Dit laatste bedrijf kwam voort uit het reparatiewerk dat oprichter Stewart Taverner deed aan bandmicrofoons, onder de naam Xaudia. Die firma levert ook vakkundig gereviseerde vintage modellen voor een bescheiden prijs.
De producten van deze fabrikanten worden veel gebruikt in studio's maar net zo goed op podia, voornamelijk voor elektrische gitaren en blazers, in mindere mate voor vocalen en percussie. Artiesten klinken hierdoor op het podium meer zoals in de studio.

Condensatormicrofoons zijn nog altijd het populairst in de studio, vooral de grootmembraan typen (extra gevoelig, met een diafragma van ca 3 cm doorsnee). Vaak is hun opnamepatroon schakelbaar tussen cardioïde (directioneel), omni en tweezijdig. Voor digitale opnamen werden vintage versies weer populair, met elektronen-lampen in de voorversterker van de microfoon, wat een warmere klank levert.
Elke gitarist kent het verschil tussen lampen- en transistorversterkers. Lampen hebben de voorkeur, hun harmonische vervorming geeft een aangenaam 'randje' aan het geluid.

Ook oude lampenmicrofoons kunnen perfect gereviseerd worden, al is dat vaak kostbaar.
Grote opnamestudio's gebruiken de duurste modellen, de absolute top is de Neumann U47 (productie 1947-61), een goed werkend exemplaar kost zo'n 30.000€Hij wordt vooral gebruikt voor vocalen, bekende gebruikers waren Frank Sinatra, The Beatles en Bowie, net als Beyoncé en Lady Gaga, de sterren van nu.
Neumann maakte meer fantastische buizenmicrofoons, ook AKG stond er om bekend.
Hoewel de ruisvloer van oude modellen hoger is dan van nieuwe, wint de muzikaliteit het toch, zelfs voor de opnamen van klassieke muziek. De 'Decca Tree', bestaande uit 3 Neumann M50's (kleinmembraan microfoons, met kunststof bal rond de capsule, uit 1950) wordt nog altijd beschouwd als het ideale opnamesysteem.
Er zijn tegenwoordig veel meer, voornamelijk kleine, studio's en lang niet iedereen kan of wil zulke hoge bedragen neertellen voor een microfoon. Sommigen zien deze klassiekers als investeringsobject, wat de prijs verder opdrijft en helaas hun gelijk bevestigt.
Firma's als Neumann en AKG leveren goedkopere remakes. Hun hedendaagse versies kunnen helaas de originele kwaliteit niet evenaren, door kostenbesparing en machinale productie. Andere firma's brengen ontwerpen uit die op oude toppers gebaseerd zijn en daar qua uiterlijk en type aanduiding aan refereren.
De prijzen variëren van 800 € tot 10.000 € en er zijn zelfs bouwpakketten.

Maar er zijn veel meer geweldige lampenmicrofoons gemaakt. Een flink deel daarvan komt uit het (voormalig Oost) Duitse Gefell, waar het oorspronkelijke Neumann bedrijf nog altijd is gevestigd. Dat werd in 1943 vanuit Berlijn daarheen verplaatst en heeft sindsdien onafgebroken topmicrofoons vervaardigd. Gebaseerd op het ontwerp van de CMV3, de eerste in serie vervaardigde condensatormicrofoon, uit 1928, en de mythische M7 capsule.

Ook deze vintage microfoons zijn niet goedkoop, maar al een stuk betaalbaarder, met een prijs van 2500-5000 €. Ze kunnen zich meten met de absolute top en worden nog steeds door het bedrijf geserviced.
De nieuwe microfoons van de firma, die om juridische redenen nu Microtech Gefell heet, zijn eveneens van hoge kwaliteit en rechtstreeks afgeleid van hun voorgangers.
De populaire CMV563, uit 1953, is zelfs opnieuw in productie genomen.

De oudere modulaire kleinmembraan transistor microfoons uit Gefell leveren net zo goed fantastisch geluid en zijn veel betaalbaarder (300-500 €) en perfect voor het opnemen van gitaren en andere akoestische instrumenten. De voorversterkers MV690/691/692 kunnen worden uitgerust met verschillende capsules met nikkel membraan (M70 en M94 cardioïde en M93 omni), ze worden qua klank vergeleken met de legendarische Neumann KM54 en KM53, die eveneens nikkel membranen hadden.

Andere buitenbeentjes zijn ook de Nederlandse NRU lampenmicrofoons, die tussen 1946 en 1969 werden gemaakt door de Nederlandse Radio Unie. Dit door de Nederlandse overheid opgerichte instituut produceerde álle radio- en tv-techniek voor de omroepen.
Deze grootmembraan microfoons zijn in veel studio's te vinden en leveren perfect geluid, vergelijkbaar met dat van de Neumanns.
Hun onderhoud en revisie gebeurt onder andere door de Nederlandse microfoonmaker Bert Drost, met zijn bedrijf Gonzo Audio. Hij maakt onder die naam zelf lampen condensator microfoons, die in topstudio's gebruikt worden, zoals door songfestival winnaar Duncan Laurence, die er zijn winnende lied 'Arcade' (2020) in zong.

Bert Drost reviseerde ook mijn unieke Western Electric 394W microfoon, uit 1925, de allereerste condensatormicrofoon, die

Cousin Hatfield, rond de Western Electric 394-W, uit 1925, in de Exalto Studio, in

het tijdperk inluidde van de elektrische opname en de geluidsfilm. Een volstrekt unieke vintage microfoon, wereldwijd resteren er daarvan waarschijnlijk nog maar drie werkende exemplaren.

Hoewel er dus betaalbaarder vintage microfoons zijn, is er nog een modern alternatief: microfoon 'modelling'. Hierbij wordt een neutraal klinkende grootmembraan microfoon langs elektronische weg gemodelleerd naar de klank van vintage toppers. Het idee is interessant, maar gaat voorbij aan het feit dat elke vintage microfoon anders klinkt. Handwerk leidde tot kleine verschillen, daarnaast hebben hun gebruik en tijd invloed op het geluid. Bovendien pretenderen de fabrikanten van modelling software dat ze ook overtuigende emulaties leveren van dynamische en bandmicrofoons, terwijl die geluid heel anders vastleggen, wat hun klank beïnvloedt. Modelling levert mijns inziens een soort eenheidsworst, die een originele klank suggereert, maar die niet waar kan maken. Aardig, maar eigenlijk enkel geschikt voor home studio's.

Dynamische microfoons blijven de meest gebruikte microfoons. Vintage modellen vinden gretig aftrek, vooral de AKG D12, als studiomicrofoon voor instrumenten met veel lage tonen, en de Sennheiser MD409 voor de versterking elektrische gitaren op het podium en in de studio.

Dynamische microfoons zijn minder gevoelig dan condensator microfoons, zodat kleine oneffenheden van stemmen en instrumenten en storende bijgeluiden niet worden geregistreerd, waardoor ze soms een bruikbaarder resultaat leveren.

Voorbeelden van geliefde klassiekers, voor studio en live, die nog worden gemaakt zijn:

De al genoemde Shure SM58 zangmicrofoon en de Shure SM57, zang- en instrument-microfoon, de nummer 1 voor het versterken van snare drums (sinds1965)
De Sennheiser MD421 (sinds 1960), nog altijd een favoriet voor o.a. toms, percussie, blaasinstrumenten en basgitaar.
Sennheiser's MD441 (sinds 1971) zang- en instrumentmicrofoon, die wordt beschouwd als de beste dynamische microfoon ooit gemaakt en in studio's vaak wordt gebruikt als spot microfoon. Foo Fighters en St. Vincent zijn bekende gebruikers ervan voor hun zang op het podium.

De grote Electro-Voice RE20, populair voor radiostemmen, blazers en kick drum.
Deze biedt een heldere uniforme klank, ook als men niet steeds dezelfde afstand tot de microfoon houdt. Het 'Variable D' ontwerp zorgt dat er geen nabijheidseffect optreedt, een groot voordeel ten opzichte van de concurrentie. Bijvoorbeeld wanneer een al te enthousiaste saxofonist al eens de microfoon in de beker van zijn instrument wil duwen.

De Beyerdynamic M88 (sinds 1963) voor zang, kick drum en andere instrumenten met veel lage tonen, zoals trombones en tenorsaxen.

Relatieve nieuwkomer is de Shure SM7B, een licht aangepast ontwerp van de SM7, uit de zeventiger jaren, die door Michael Jackson werd gebruikt voor het album 'Thriller' en tegenwoor-

dig bijvoorbeeld door James Hetfield en John Mayer, in de studio en live.
De microfoon is mateloos populair onder radiopresentatoren en podcastmakers.
Het geluid is vol en warm, maar de SM7B heeft een lage output, daarom wordt hij vaak gebruikt met een Cloudlifter.

Sennheiser levert ook nog altijd de MKH416 kleinmembraan condensator richtmicrofoon (sinds 1978), die eerste keus blijft voor tv en filmproducties, waarbij geluid vanaf afstand moet worden opgenomen, maar evenzo voor voice-overs.
Ook de kleine dasspeldmicrofoon MKE40 electret (sinds 1981), het 'Tonnetje', blijft na meer dan veertig jaar perfect geschikt voor verstaanbare spraak bij tv en theater.

Wellicht denkt menigeen dat vintage microfoons modieus zijn en verder van weinig belang, maar een producer in de studio merkt dat de oude microfoons zich onderscheiden in de mix, transparanter en driedimensionaler klinken en een beter geluid leveren, misschien zelfs een hit.
Wie het BBC programma ' Later with Jools Holland' bekijkt zal tal van bovengenoemde klassiekers zien en vooral horen. Net als de Neumann KM84 en niet de huidige KM184, en oudere AKG C414's, in plaats van hun moderne versie. De BBC technici kiezen die voor het best klinkende resultaat.
Deze condensatormicrofoons worden ook veel gebruikt in het theater en op de podia, de ouderen klinken muzikaal, de nieuwe schriller. Dat onderscheid is voor velen hoorbaar en kan net het verschil opleveren dat een voorstelling of concert tot een belevenis maakt.
Omdat we het publiek graag willen raken is het goed om dat te weten.

Zelf gebruik ik ook nóg oudere microfoons bij geluidsontwerpen en studio opnamen, als tijdmachine, om de klank van weleer te recreëren. Zoals musici met oude instrumenten het geluid van vroeger laten weerklinken: uniek en ondoenlijk met moderne middelen. ■

The whole World is about three drinks behind
Humphrey Bogart 1945

Actor Humphrey Bogart joined the war effort, like many stars of the silver screen. Here he is interviewed together with Lauren Bacall for AFRS. The American Forces Radio Service, was set up in 1942 by the US War Department to motivate the troops. In 1941 USO had been formed; the United Service Organisation inc., also known as US Show. One of this non-profit organisation's tasks was to provide live entertainment to the troops. Hollywood gladly provided the stars to enthral US soldiers, to remind them of home, to enhance their patriotism and take their minds off the horrors of the war they were fighting. The live performances became known as the 'Camp Shows'. They were performed in the US, the U.K., Australia... wherever the troops were based, all over the World. Many stars joined: Bogey and Bacall, Frank Sinatra, Judy Garland, Marlene Dietrich, the Marx Brothers, Bob Hope, and many more. At the height of the operation, in 1944, USO produced 700 shows every day. A month after D-Day, they were in France and Italy. Between 1941 and 1945, USO did over 200.000 shows during which roughly 160 million service men and women were entertained, by more than 700 different USO units. Three million wounded GIs and sailors were similarly diverted in over 190 hospitals. It was the biggest American showbizz effort ever. The end of the war was not the end for USO, but in 1947 the organisation was laid to rest. The idea to boost morale this way remained and in 1950 USO was resurrected to play a role in the Korean war. It did not stop there. USO has been to every American war since; Vietnam, the Gulf War, Iraq and Afghanistan. Wherever there is war, there will be entertainment.

RCA Varacoustic 'the Gas Pedal'

With the MI 6203 RCA developed a new idea in ribbon design. Their earlier models were expensive and bi-directional. To make a directive model, Harry Olson, RCA's legendary inventor, combined two ribbons to create a directive pattern, the housing was a huge grenade like cannister, and the price was even bigger. This was the microphone 'created by demand': the 1932 77 A. The 'demand' had come from sound engineers that needed a microphone that was insensitive to sound from other directions, unlike the figure-8 pattern mics that were available. Olson went on to reduce the microphone size in the later models 77 B, and 77 C, but all used two ribbons, were pricey and fragile.
With the Varacoustic he introduced a ribbon microphone that could function as directional, bi-directional and omnidirectional. The different settings were created by moving a slider at the back. It was intended for use in Public Address systems and by amateur radio stations. Performers also took a liking to it. For the later iconic 77 D (see page 32), the same motor (ribbon and magnet) was used. Varacoustics were made from 1945 until the end of the Fifties. The one shown here, with a slightly different casing, was made by RCA England.

Ad for the versatile MI 6203 Varacoustic.

Dimensions: 164 mm high, 70 mm wide, 50 mm thick. **Weight:** 886 g.

Marco C. van der Hoeven schreef een boek over de microfoongeschiedenis. Witnesses of Words een luxe naslagwerk waarin meer dan 400 microfoons zijn opgenomen. Velen speelden een belangrijke rol in de twintigste eeuw. Niet alleen radio en TV microfoons, maar ook exemplaren die voor een specifiek doel werden vervaardigd; zoals voor de ruimtevaart, voor gebruik in volle, lawaaierige stadions of ingebouwd in een horloge voor spionage doeleinden.

Alle microfoons in het boek zijn afkomstig uit de unieke collectie van de auteur, Marco C. van der Hoeven. Het zijn vaak werkende exemplaren, in perfecte staat. Van het type dat door Albert Einstein werd gebruikt, de microfoon waar Fidel Castro bijna al zijn speeches in sprak, de aangepaste modellen voor de DDR top, tot aan de twee microfoons die altijd door Adolf Hitler werden ingezet – hij wilde er een bij zijn voet om met goed hoorbaar gestamp zijn woorden letterlijk kracht bij te zetten.

De samenstelling van het boek vergde ruim zes jaar. Naast gedetailleerde beschrijvingen van de microfoons zelf, bevat het boek schitterende persfoto's, reclameposters, folders en vele anekdotes met verwijzingen naar de originele geluidsfragmenten. Deze fragmenten kunnen bij de toekomstige rondreizende tentoonstelling rondom het boek en de collectie ook daadwerkelijk worden beluisterd.

Boek bestellen? www.witnessesofwords.com

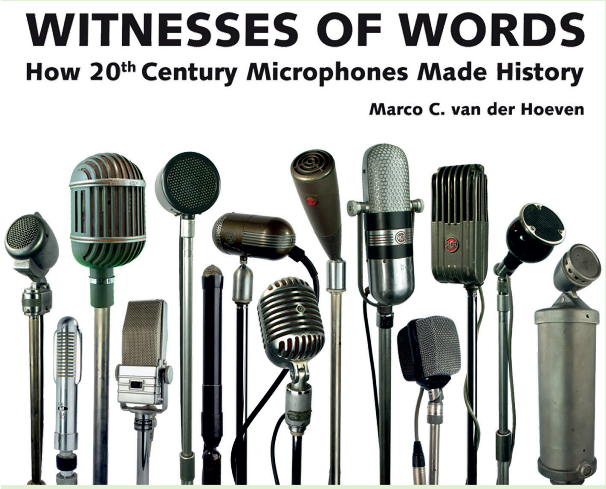

AGENDA

11 10 22

Wireless

VOOR WIE?

Iedereen met een basiskennis over audio die meer wil weten over draadloze audio en de praktische toepassingen hiervan. Er is geen basiskennis over draadloze audio vereist.

Programma:

Basisprincipes van draadloze audio en hun praktische toepassingen.
Vergelijken van analoge, hybride en digitale systemen.
Draadloos systeem uitdenken en bekabelen.
Gebruik en opstelling van verschillende antenne types en configuraties.
Frequentie analyse, coördinatie en monitoring.
Wettelijk kader in België & Europa.
Praktische tips & tricks.
Omgang met cast, artiesten, sprekers en pers.

Lesgever:

Pita Tanghe, freelance audio engineer met specialisatie in draadloze audio en intercom systemen. Pita is al jaren de toegewijde wireless engineer op grotere arena concerten zoals Night Of The Proms en Clouseau Danst in het Sportpaleis, maar ook op verschillende high-end corporate jobs en modeshows.

In samenwerking met Betterlive en podiumkunsten.
Wanneer? 11 oktober 10.00 – 17.00
Waar? Antwerpen, ntbp
Prijs? 225 euro

Vanaf **18 10 22**

Basisopleiding preventieadviseur

Het besef van het belang van een degelijk preventiebeleid rond veiligheid en welzijn is wel degelijk aanwezig bij de meeste organisaties in de sector, maar de kennis om dit om te zetten in de praktijk is niet altijd (voldoende) aanwezig. De reglementering terzake is bovendien soms moeilijk te begrijpen of onvolledig, en niet altijd eenvoudig toe te passen omwille van de specificiteit van de sector. Een betere expertise en visie om een degelijk risicobeheer te implementeren zijn noodzakelijk.
Deze opleiding richt zich tot (toekomstige) preventieadviseurs binnen de sector podiumkunsten, evenals andere medewerkers van de hiërarchische lijn betrokken bij het preventiebeleid.
Meer info en inschrijven: www.podiumkunsten.be

21 23 10 22

STEPP basisopleiding geluid (Antwerpen)

In deze cursus wordt gefocust op het veilig plaatsen en aansluiten van geluidsmateriaal bij gebruik in het theater. Er wordt vooral praktisch gewerkt: we gaan grondig in op het aansluiten van een eenvoudige geluidsinstallatie en het opzoeken en verhelpen van technische problemen. Ook bouwen we verder op de aangeleerde kennis en wordt er meer tijd genomen voor het uitdiepen van technieken en beantwoorden van vragen.

Cursus in samenwerking met OPENDOEK.

Docent: Johan Van Compernolle startte zijn loopbaan bij verschillende reizende theatergezelschappen als geluid- en lichttechnicus. Hij realiseerde geluid voor diverse TV-producties. Sinds 2007 is hij lesgever geluid, licht en beeldtechniek bij Podiumtechnieken CVO Aalst, KTA MoBi Gent en PIANOFABRIEK Brussel, en nog steeds freelance podiumtechnicus.
Wanneer? 21 tem 23 oktober 2022, 10.00 – 17.00 uur
Waar? De Singel Antwerpen
Prijs? 150 euro

25 10 22

Collegadag leidinggevende technici - veiligheid op de werkvloer

Om de 6 maanden verzamelen we de leidinggevende van grote en kleine huizen, gezelschappen en cultuurcentra rond de tafel voor een inspirerende middag rond een niet zo technisch thema. Zo hadden we het al eens over teammanagement, duurzaamheid en ventilatie, deze keer gaan we samen met jullie het gesprek aan rond veiligheid op de werkvloer en persoonlijke beschermingsmiddelen, enkele experts zullen alvast op de afspraak zijn. Verantwoordelijke theatertechniek, technisch leidinggevenden, toneelmeesters, tourverantwoordelijken etc. jullie zijn allemaal welkom!
Wanneer? 25 oktober 12:00 – 17:00
Waar? Cultuurhuis de Zeepziederij – Bree
Prijs? 35 euro

7 11 22

Basisopleiding licht (Brugge)

Aan de hand van een reëel praktijkvoorbeeld verkennen we het proces van een lichtontwerp. We beginnen bij het begin, met de eigenschappen van licht, lichtbronnen en armaturen, altijd met de artistieke toepassingen in het achterhoofd. De theorie wordt ook steeds meteen aan de praktijk gelinkt. Enkele lichtontwerpen worden besproken en tot in detail geanalyseerd. Aan de hand van foto's van het resultaat en van de focus van individuele spots tonen we hoe deze werden gecreëerd.
Wanneer en waar?
07 + 08/11/2022: opleiding gaat door in Daverlo
09/11/2022: opleiding gaat door in de Maz.
Prijs? 150 euro

SAVE THE DATE!
STEPP CONTACTDAG 2023 – DINSDAG 13 JUNI 23

OSLO: OPEN STANDAARD VOOR LINKENDE ORGANISATIES. HUH ?

Bert Moerman

Cijfers. Ze zeggen niet altijd alles, maar ze zijn wel nodig. En big data is nu eenmaal the next thing en het nieuwe goud. Dat hebben de Meta's en Alphabet's van deze wereld goed begrepen. We kunnen dat verwensen of omarmen, maar het is er nu eenmaal en gaat niet meer weg. Het zal dus het tweede worden.

'Open data' is de volgende halte in de rit. Daarbij maken verschillende spelers hun informatie publiek op een manier dat anderen ze kunnen gebruiken. Door afspraken te maken hoe en onder welk label informatie wordt opgeslagen, kunnen ze elkaars informatie koppelen aan hun eigen informatie. Dat gebeurt voor een stuk al in overheidsdatabanken, maar ook op publieke platformen als wikidata.

Tweede vaststelling: als je je sector niet kan vatten in cijfers, besta je niet. We hebben het helaas voldoende gemerkt tijdens de coronapandemie.

Vreemd genoeg zijn er wel cijfers over tewerkstelling, statuten, sectoren en economische (f)actoren. Maar ze zijn niet vergelijkbaar of als een geheel raadpleegbaar. Of ze zijn onvoldoende gedetailleerd om er iets zinnigs uit te kunnen halen. Je kan bijvoorbeeld wel zien hoeveel mensen er in de theatersector werken, maar niet of het technici zijn. En je kan die ook niet samenvoegen met de freelancers of het overheidspersoneel.

Laat dat nu net het zwakke punt zijn van de brede culturele sector en je snapt het belang. Die brede culturele sector is vandaag helaas een lappendeken van statuten, sectoren, paritaire comités, decreten en economische actoren. De ene theatertechnicus is 'overheidspersoneel', een andere freelance al dan niet in bijberoep, een derde werknemer bij een vzw en nog een en ander valt onder 'elektriciens'. En toch doen ze allemaal hetzelfde. Of een combinatie van alle vier, waarom niet. Een cultuurcentrum is geen kunstencentrum of museum. Of wel? Cultuurspreiding is niet hetzelfde als cultuurcreatie of gemeenschapsvorming. Maar je kan wel op alle drie de vlakken actief zijn. En wat met commerciële initiatieven? STEPP probeerde de thematiek van het lappendeken in overleg met andere actoren al meermaals te vatten, maar telkens blijken muren te hoog en het water te diep.

Een voorbeeld: de vraag 'hoeveel technici zijn er in Vlaanderen' is dus niet zomaar te beantwoorden. Noch te registreren. Als je aan zo'n oefening begint, ben je vertrokken voor een manuele teloefening van een paar dagen. Die optelsom heeft ons enkele jaren gelende het cijfer 10.000 opgeleverd. Het zullen er na de voorbije jaren wat minder zijn, maar hoeveel? Het blijft turen in de mist.

Elke kans die zich dan aanbiedt om stappen vooruit te zetten, moet met beide handen worden gegrepen. Op het einde

van de rit draait het namelijk veelal om de centen en laat 'techniek' in al zijn facetten nu net een flinke hap uit eenieders budget halen. Iedereen kent de besparing op technische budgetten, omdat het tegengewicht vaak ontbreekt. De kunst is namelijk om met de steeds te schaarse middelen het maximale te bereiken. Ook voor subsidiërende overheden. En dus baseert ook Vlaanderen zich op cijfers, veel cijfers.

Maar daar botsen we op de praktijk. Wat zoals bij de cijferoefening van het aantal technici stuit ook de overheid op dezelfde problemen. En daar wil ze iets aan doen. De Vlaamse overheid wil niet alleen haar dienstverlening (en dus ook haar subsidiëringsbeleid) optimaliseren, maar ook de uitwisseling van informatie vlotter laten verlopen om de manuele teloefeningen maximaal naar de eeuwige jachtvelden te verwijzen. Overheidsdiensten aan burgers en ondernemers worden ondersteund door gespecialiseerde toepassingen van verschillende softwareleveranciers, die dikwijls niet met elkaar 'spreken'. De gegevens in deze toepassingen worden dikwijls gemodelleerd vanuit een specifiek perspectief, waardoor deze niet hergebruikt kunnen worden over verschillende toepassingen en processen heen. Om deze gegevens te kunnen hergebruiken, moeten ze getransformeerd worden. Wat vaak aanleiding geeft tot hoge kosten, fouten en frustraties. Het steeds moeten herkauwen van dezelfde informatie in elvendertig systemen zorgt er ook voor dat up-to-date houden een onmogelijke opdracht is.

Daarom is er nood aan een eenduidige standaard. En die wordt gecreëerd met OSLO-trajecten, waarbij OSLO staat voor 'Open Standaarden voor Linkende Organisaties'. Er wordt dus versterkt ingezet op "semantische interoperabiliteit". Het

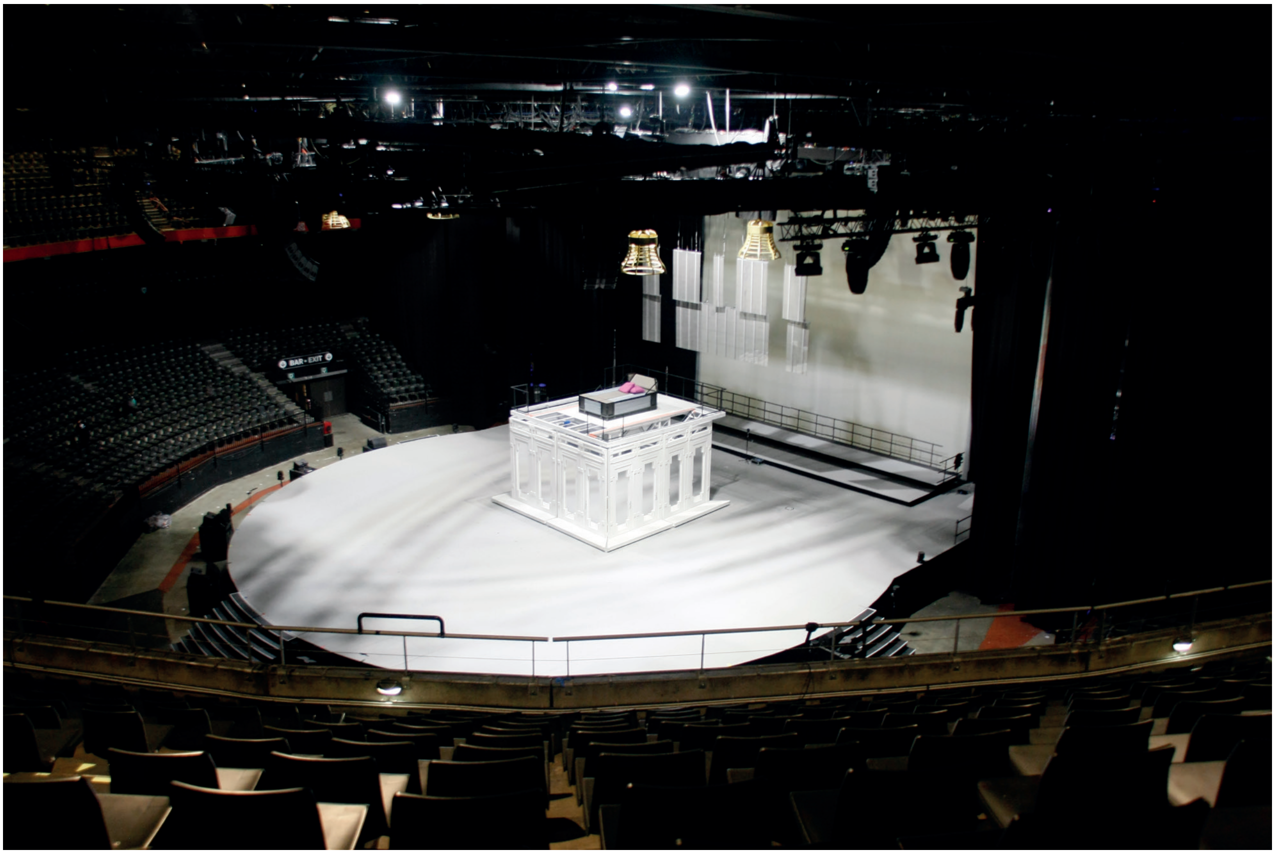

standaardiseren van de betekenis van informatie is namelijk essentieel om het principe 'vraag niet wat je al weet' te realiseren. Daarnaast zijn semantische standaarden een belangrijke hefboom voor wat men noemt de interbestuurlijke dialoog én het hergebruik van informatie door de private sector. Want ook dat is de bedoeling: door te zorgen voor meer samenhang, een betere begrijpbaarheid en een betere vindbaarheid van informatie en dienstverlening, kan iedereen de gegevens makkelijker gebruiken.

Open data

Zoals eerder aangehaald, vertrekt het OSLO-traject volgens het principe van 'open data'. Bij open data wordt er naar gestreefd om de beperkingen in hergebruik tot een minimum te herleiden. Open standaarden en linked data zijn erop gericht de uitwisseling en het hergebruik van open data te vergroten. Data is 'open' als iedereen er gratis gebruik van kan maken, deze kan hergebruiken en kan verspreiden zonder juridische, sociale of technologische beperkingen. Open data hanteert daarmee dezelfde definitie van 'open' als open kennis.

Open data dient te voldoen aan een aantal standaardprincipes:

- Ze dient 'Compleet' te zijn, en bestaat dus uit alle openbare data en informatie
- Ze dient 'Primair' te zijn, en bestaat dus uit brongegevens en niet uit geaggregeerde of samengestelde gegevens
- Ze dient 'Tijdig' en dus zo snel als kan ter beschikking te zijn
- Ze dient 'Toegankelijk' te zijn, en dus voor iedereen, voor elk legaal gebruik, zonder drempels van financiële of andere aard
- Ze dient 'Machine-leesbaar' te zijn, en dus geschikt voor geautomatiseerde verwerking
- Ze dient 'Non-discriminatoir' te zijn, m.a.w zonder opgave van redenen en zonder registratie
- Ze dient gebruik te maken van 'Open standaarden', en dus mag het format geen drempel zijn tot gebruik van de gegevens
- Ze dient beschikbaar te zijn in 'Open licentie'. Er mag dus geen beperking zijn op basis van auteurswet, databankenwet of geheimhouding.

OSLO Cultuur- & jeugdinfrastructuur

Die OSLO-trajecten van de Vlaamse overheid vormen het opbouw van de open-datastandaarden samen met stakeholders uit het middenveld. En dus sloot STEPP mee aan aan de virtuele tafel tijdens het OSLO-traject rond cultuur- en jeugdinfrastructuur. Want stel je een paar concrete gebruiksvragen voor. Ik plan een tournee voor een dansvoorstelling en wil weten welke zalen in Vlaanderen beschikken over een scène met breedte X, diepte Y en vrije hoogte Z met min. 20 trekken. Of

ik organiseer een congres een zoek een zaal voor A personen, met B breakout-rooms. Of ik ben minister van cultuur, en voor het al dan niet bestendigen van subsidietrajecten voor pakweg het automatiseren van trekkenwanden wil ik eerst eens een blauwdruk van hoe het gesteld is met de automatisering van trekkenwanden in Vlaanderen. En dan blijkt misschien dat het afschaffen van die subsidiëring misschien toch geen goede beleidszet is?

Een andere insteek kan zijn dat alle info uit de technische huisfiche in databankvelden gaat, en via website een vertaling in eender welke taal kan worden gegenereerd. De Digital Theatre Words zal zijn waarde weer eens bewijzen.
Denk dus bij 'de private sector' vooral ook niet alleen aan privé-bedrijven, maar evengoed u en ik. Elke user case is goed. En daarom is de publieke review van zo'n datamodel, die nu voorligt, een belangrijk traject. Doorheen verschillende workshops werd dus een datamodel ontwikkeld dat vanuit elke benadering moet mogelijk maken om de gewenste informatie op te roepen. Maar die gebruikerscases komen dus effectief ook van u en ik. En daarin is the sky the limit, vraag is dus alleen of wij ook aan alle vraagstukken hebben gedacht. Vanuit STEPP namen wij de principes van de OISTAT Theatre Atlas en een aantal technische modelfiches mee als basis voor de besprekingen. En aangezien cultuur- & jeugdinfrastructuur in één beweging als scope werd genomen, staan sjorhout, skateparken en keukentoestellen broederlijk naast klank- & lichtfacilteiten, muziekinstrumenten en hef- & hijsfaciliteiten. OSLO Cultuur- & jeugdinfrastructuur gaat dus voor alle duidelijkheid over 'infrastructuur', nog niet over mensen. Als we op termijn dus een beeld willen krijgen op het gehele resourcemanagement binnen de brede culturele sector, zal nog een traject rond 'mensen' en hun competenties moeten volgen, maar dat is dan weer toekomstmuziek.

Tijdens de publieke review mogen en moeten dus ook aanvullingen worden geformuleerd. Want eens het datamodel af is en gepubliceerd, en op die basis databanken worden gebouwd, is het zaak van alle velden mee te hebben die later van nut zullen zijn. En net daarom is deelname aan zo'n oefeningen ook belangrijk: ze leggen de basis voor het werk van morgen. Achter de schermen, zeer theoretisch, net zoals in de SARC (Strategische AdviesRaad Cultuurbeleid) of in andere werkgroepen en commissies en veelal onbekend en dus ook onbemind. Maar vandaag nog belangrijker dan vroeger. Tijd dus om je gedacht te zeggen. ■

Feedback mag worden doorgestuurd naar info@stepp.be

SEIZOEN 2022-2023
zot
veel
zin
in
meer-
-min
#zotveelzininmeermin
Tickets & info:
www.waasmunster.be/demeerminpodium

polyvalente zaal
toiletten

Werfbezoek VTC De Meermin

Jan Decalf

Wat maakt sport zo fascinerend om naar te kijken? Vaak is het langgerekte verveling af en toe onderbroken door pieken van eentonigheid. Maar soms word je beloond met een onverwachte wending: een oude kampioen die nog één keer glorieert, een kleine ploeg die een grote finale haalt. Die momenten houden je gaande. Daarom is er nood aan al eens een verhaal dat je de rug doet rechten. En hebben we er eentje voor jou…

Barack Obama had overschot van gelijk. Vaneigens dat we kunnen, het is alleen niet zo vanzelfsprekend. Om in deze tijden nog een nagelnieuw project uit de grond te stampen, moet je je stoute schoenen durven aantrekken. Maar het is niet onmogelijk. Het bewijs: in Waasmunster hebben ze sinds vorig jaar een absolute parel in de gemeente. Het wapenschild van deze op één na kleinste gemeente van het Waasland heeft twee afbeeldingen. Gelukkig kozen ze er voor om de raap links te laten liggen en werd het vrijetijdscentrum De Meermin gedoopt.
We praatten er met Sofie D'hanis, het hoofd van de afdeling Vrije Tijd. In deze gemeente zijn de verschillende domeinen van vrijetijdsbesteding gebundeld. Cultuur, sport, jeugd, toerisme en bibliotheek delen hetzelfde huis. Dat maakt de organisatie(structuur) eerder ongewoon.
"Het voormalige sport- en gemeenschapscentrum van Waasmunster Hoogendonck was erg verouderd. Het was een oud fabriekspand dat door de jaren heen werd opgelapt, maar dat zelfs als feestzaal amper nog voldeed. De bibliotheek was een donkere ruimte binnenin het gebouw en had helemaal niets van wat je van een hedendaagse bib zou verwachten. De faciliteiten voor sporters waren aan het einde van wat wenselijk was. Voor culturele activiteiten was het een heel gedoe om in de ruimte zonder theatertechnieken telkens een black box op te bouwen. In het donker zag je de pijnpunten niet en we maakten er een gezellige sfeer, maar het was dringend tijd om structureel in te grijpen."
Er werd eerst zeer ernstig overwogen om met een renovatie een deel van de nood te lenigen. Met de komst van een nieuwe politieke coalitie werd een nieuwbouw dan toch bespreekbaar. Er kwam een vergelijkende locatiestudie o.l.v. studiebureau STRAMIEN (opstart 2014), waaruit bleek dat het ontwikkelen van een nieuwe site in het dorp veel extra voordelen zou bieden.

Naast de nieuwe infrastructuur voor het vrijetijdsaanbod, met alle bonificaties van duurzaamheid en modernisering, zouden ook de betrokken diensten een efficiënte huisvesting winnen. Maar vooral de kern van de gemeente zou versterkt worden en het VTC zou een motor kunnen worden voor de ontwikkeling en synergie. De site van Hoogendonck kon dan weer een woonbestemming krijgen.
"De site van De Meermin was ingekleurd als gemeenschapsvoorziening. Dicht bij de kern gaf mogelijkheden voor duurzame verplaatsingen. Door ook jeugd en toerisme onder hetzelfde dak te brengen, kan je ook daar je voordeel mee doen. Zo is de site een centraal (vertrek- en aankomst)punt voor fiets- en wandelroutes. Kortom we hadden veel verschillende kaarten om uit te spelen.
Het bestuur heeft op basis van deze studie een verdere parcours uitgestippeld om te komen waar we nu staan. We keken daarvoor o.a. naar andere centra/gemeenten met ge-

lijkaardige noden en functies. Maar daaruit bleek vooral dat er heel weinig voorbeelden waren van de combinatie van aanbod die wij wilden maken. Een sportzaal in combinatie met een polyvalente zaal vind je wel, maar daarbij ook nog een theater en bibliotheek, dat zie je weinig. In Avelgem heb je de mooie site van De Spikerelle, maar die heeft dan weer geen uitgebreide sportaccomodatie. Daarop volgde een reeks contacten met de stakeholders, de adviesraden, verantwoordelijken van sportclubs. We bekeken intern met de diensten en het bestuur hoe wij de invulling van het nieuwe complex zagen en toetsten dan de wensen van de verenigingen en partners.
Met die projectnota zijn we dan op zoek gegaan naar een goede juridische begeleiding voor de opstartprocedure en de keuze voor de gepaste formule. Of we al dan niet deels met een privé-partner in zee zouden gaan. We kozen uiteindelijk voor de klassieke formule en uit de selectie van architectenbureau's werd het ontwerp van Polo-architects behouden."

Het gebouw bestaat uit vier basisvolumes die met elkaar verbonden zijn door circulatie rond een binnenplein. Op die manier zijn de heel verschillende functies gescheiden, maar toch één geheel. Er is onder het gebouw parkeerruimte voorzien, zodat je bovengronds geen verlies van ruimte hebt en de visuele verstoring minimaal is.
Een dergelijk ambitieus ontwerp heeft zijn prijs. Dat betekent dat je tijdens de lange rit je verwachtingen wat moet bijstellen. Het bestuur moet overtuigd blijven van de waarde van het project en moet die standvastigheid overbrengen in onvermijdelijk politiek gekrakeel. En de gebruikers moeten al eens flink wat water bij de wijn doen en harde keuzes maken.

"De bibliotheek was eerst wat groter gezien. We hebben hard moeten ijveren voor een echte theaterzaal, die werd al kritisch bekeken. We kregen de vraag waarom zou je nog een aparte zaal willen als Hamme of Sint-Niklaas zo dichtbij zijn? Daar konden we ons voordeel doen met het belang dat de vorige besturen aan een eigen cultuuraanbod hechtten. Zeker nadat de subsidies voor cultuur naar het lokaal niveau zijn overgeheveld, moet je een bestuur hebben dat een hart voor cultuur heeft. Dat en het feit dat we al een bloeiende werking konden aantonen. De eerste steen werd dan gelegd in 2018 en in april 2021 zijn we ingetrokken."

Sofie volgde het hele project op de voet. "Ik heb moeten aandringen om aanwezig te zijn bij werfvergaderingen, maar zo kon ik dingen oppikken voor ze in beton waren gegoten. Er zijn altijd zaken die architecturaal of bouwtechnisch wel ok lijken, maar die in de praktijk niet werken. Als je betrokken bent, kan je die dingen nog corrigeren."
Als het over centen gaat, moet je soms keuzes maken en het ene domein tegen het andere afwegen. "Je ziet aan de bouwvolumes dat er heel hard gepleit is voor sport en dan moet je ergens anders inbinden. Op het aantal vierkante meters voor de bibliotheek. De polyvalente zaal en de manier waarop ze is verbonden met het café, geeft ons de mogelijkheid om het verenigingsleven volop te ondersteunen. We hebben er veel flexibiliteit, maar we hebben er noodgedwongen moeten snoeien in de uitrusting. Uiteraard kan je niet iedereen over alles laten meebeslissen, maar het bestuur heeft hier wel veel vertegenwoordigers van het verenigingsleven fel betrokken."

Je kan er een kip-en-ei discussie van maken of een breed en diep aanbod volgt uit de infrastructuur of net omgekeerd. De Meermin is een voorbeeld van het tweede. Ondanks de beperkingen van de vorige locatie slaagde de ploeg er in om een loyaal publiek te vinden en te boeien met voorstellingen die hen ver boven het pariochiale niveau tilden. Een bewijs daarvan is dat ze ook nu hun nieuwe zaal kunnen laten renderen.
"We hebben een heel goede start gehad. Waar we in Hoogendonck maar rond de 150 plaatsen beschikbaar hadden, verkopen we nu regelmatig deze zaal met 270 plaatsen uit. Ook na Covid hadden we heel veel volk over de vloer."
Zelfs al neem je de aantrekkingskracht van het nieuwe mee in overweging, dan nog is dit ronduit indrukwekkend. Het resultaat van jarenlang aan de weg timmeren met een hoger doel dan klapstoeltjes vullen voor ogen.

"Wij hebben altijd een hoge kwaliteit opgezocht in onze podiumprogrammatie. Waar andere centra al vaker voor meer gemakkelijke en goed in de markt liggende producties kozen, wilden wij een beter kaliber nastreven. Je kan natuurlijk zeggen: "Dat soort programma vind je ook in Lokeren of Sint-Niklaas, dus wie dat wil moet daar maar heen." Maar wij willen dit net hier dicht bij huis aanbieden en gaan dan op zoek naar partners zoals een vereniging om een extra kader aan een voorstelling te geven. We stellen al vast dat we een jonger publiek

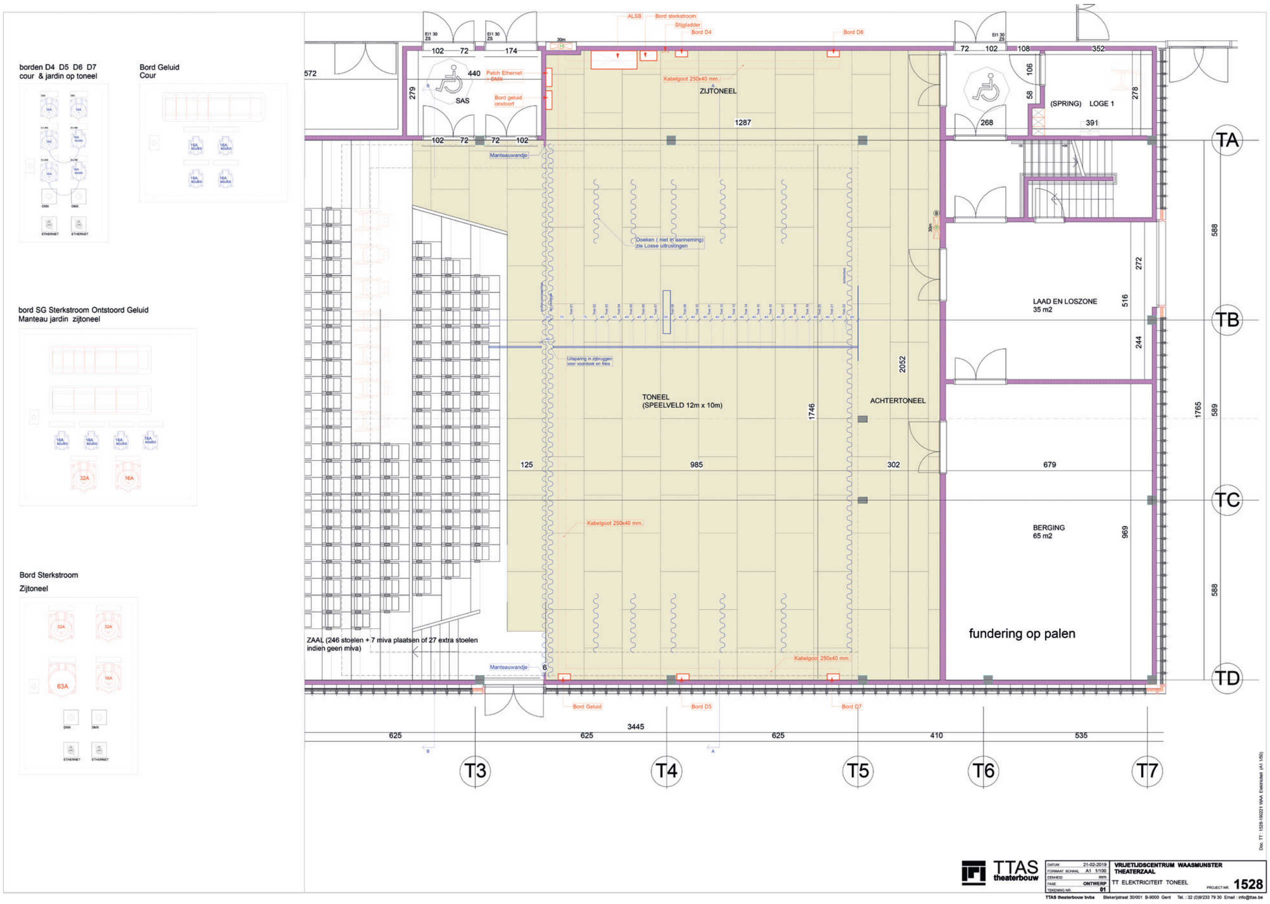

aantrekken. Dat gebeurt niet allemaal vanzelf. Je moet blijven proberen en geloven. We beginnen - nu we het materiaal hebben - met een filmprogramma. En dat zal nog wat voeten in de aarde hebben om dat volledig van de grond te krijgen. Allerlei hulpmiddelen zoals het inzetten van een voordeeltarief voor houders van een vriendenpas, moet je dan in de strijd gooien."

Om jezelf als cultuurhuis op de kaart te zetten (en te houden) moet je veel verder denken dan alleen het programma en op zoek gaan naar een heel brede publiekswerking. Het sleutel tot het succes van De Meermin ligt zonder twijfel voor een groot deel daarin besloten. Maar het moet gezegd hoezeer het de toewijding van de kleine ploeg tekent dat ze met zoveel enthousiasme en drang die extra kilometers kopwerk doen.

"We werken samen met de jeugddienst aan een aanbod voor Jonge Helden, de Kinderkunstendag brengt een ander type publiek over de vloer, we waren lanceercentrum voor een livestream van een matinee. We bekijken nu om een aanbod in de 'Bar en bistro' te doen dat gelinkt is met de voorstelling. We koesteren de cultuurverenigingen bijvoorbeeld door hun aanbod mee op te nemen in onze brochure. Al die verschillende partners houden je centrum bloeiend. Als je alleen wil uitpakken met namen op het podium te brengen, zonder veel na te denken om partners te betrekken, dan bloedt het snel dood. Het blijft belangrijk om mensen van je eigen gemeenschap een beleving te geven. Uiteindelijk is dat de opdracht die het bestuur geeft."

Het is geen groot geheim dat je met een stevige horecapoot je huis kan schoren tegen zelfs de zwaarste stormen. Het publiek komt voor een avond uit en wil na de voorstelling niet zomaar op straat worden gejaagd. Bref: als men kan

blijven nakaarten, gelijkgestemden ontmoeten in een verwelkomende sfeer, dan maak je de aantrekingskracht van een ontmoetingscentrum meer dan dubbel. Maak je je er van af met een sportkantine met snackbar, dan verlies je meer dan twee keer.

De Meermin heeft met haar 'Bar en Bistro' een concept gevonden dat hen mee naar dat hoger niveau tilt. Ook hier zit het verschil hem in de bemanning en niet in de grootte van de boot. "We hebben met de uitbaters een heel fijne samenwerking. Ze zitten in de circulatiezone vlakbij de theaterzaal en bij sommige voorstellingen maken ze in een aparte ruimte een 'culture pub' waar je dan aan een aangepast tarief iets kan drinken, soms zelfs met extra livemuziek van een artiest die zij uitnodigen. De 'Bar en Bistro' trekt op zichzelf nog veel extra publiek aan. Het zit elke avond vol en mensen leren op die manier de site ontdekken."
De uitbaters van het horecagedeelte geven een enorme weerwaarde aan het gebouw. "De geschikte personen vinden, was niet makkelijk. Na een moeizame zoektocht kwamen als bij wonder twee heel gedreven koppels opdagen, die zich met hart en ziel voor hun zaak – en dus de onze – inzetten. We hadden er een beetje een zwaar hoofd in of ze in een klein dorp wel genoeg omzet zouden hebben om boven water te blijven, maar die vrees bleek volledig ongegrond. Na elke voorstelling zit het afgeladen vol. En in de loop van de week komen mensen graag 's avonds dineren."
De site is er op gebouwd om mensen warm te omarmen. Het binnenplein is het hart van de site en daaromheen staan de blokken met de verschillende functies. "De Meermin is opgevat als een geheel van vier elegante houten bouwvolumes, zijnde een bibliotheek en administratie, een volume sport (met een sporthal, een turnhal en een spiegelzaal voor dans en gevechtssporten), een polyvalente zaal met een verbindende circulatiezone inclusief cafetaria en een theaterzaal."
De gaanderij is een verwijzing naar de abdij Roosenberg. De architect Mauro Poponcini toonde hiermee dat hij de gemeente goed had bestudeerd. Ook de materiaalkeuzes, hout gecombineerd met wit beton, de warme tinten in de bib en de theaterzaal maken dat het strakke, moderne ontwerp tegelijk huiselijk en statig aanvoelt. Intussen is ook het nieuwe Administratief centrum in opbouw naast De Meermin, zodat

de hele dorpskern wordt doortrokken met extra doorgangen voor zachte weggebruikers.
Een vrijetijdsinfrastructuur kan de spil zijn in de ontwikkeling van het leven in een woonkern. Zie ook de vorige artikels over Merelbeke of Puurs. Ook daar werden de cultuurhuizen centraal ingeplant met rondom nieuwe huisvesting, publieke ruimtes, gebouwen voor dienstverlening, een Sociaal Huis, kortom, de gemeenschap.
Wat opvallend is, is de jonge (als niet in jaren, dan zeker in pit) dynamische ploeg. Je voelt de energie en de inspiratie doorstromen, van de zaalwachter tot bibliothecaris. Ondanks het uitgebreide takenpakket, slagen ze er in om dat met een zeer kleine groep te belopen. Misschien helpt het gebouw om geïnspireerd te blijven, je merkt gewoon dat er goed en graag wordt samengewerkt. Het vrijetijdsloket is slim ingebouwd in de balie van de bibliotheek. Zo kunnen medewerkers van bib en cultuur elkaar aanvullen in de permanentie.
De honger om nog meer te doen is er zeker, maar daar heb je dan de beperkingen van een kleine bezetting. Zeker als je daar bovenop nog eens het opvolgen van een nieuw project, het bijsturen, de verhuis, de invulling… legt. "Om een dergelijke onderneming in goede banen te leiden, kies je beter voor een specifieke projectleider. Die hou je dan voor twee, drie jaar. Zodat die ook het hele voortraject kan begeleiden. Je haalt die kost er ook uit. Het is veel duurder om achteraf fouten te moeten herstellen."
Je hoeft er ons woord niet voor te nemen dat dit project meer eer verdient. Het VTC werd bekroond met een Publica Award omwille van duurzaamheid en originaliteit van het concept. Zie kaderstukje.
Om de Gouden Cirkel van Simon Sinek nog eens te parafraseren: wil je dat je project vruchten draagt, begin met Visie. Daaruit volgen dan wel Valuta. Maar het Volk, daarmee maak je het verschil. De productionele krachten, zeg maar.
Hoopvol dat je ook in een kleine gemeente, je eigen wonderlijke creatie kan zijn. Net zoals een meermin een combinatie is van onderdelen die van nature niet bij mekaar horen, toch kan het dat een hybride vorm elegant en aantrekkelijk is. Het blijven zeldzame wezens, maar ze bestaan. ■

Vrijetijdscomplex De Meermin wint de Publica Award 2022

Een paar citaten uit het juryrapport:
Centraal in het plan voorziet POLO een hof in open lucht, 'Vrijetijdsplein' gedoopt, omgeven door een overdekte gaanderij. De statige zuilengang vormt een gelede bufferzone tussen de verschillende programma-elementen en de centrale ruimte. Het plein toont zich als een kamer in de open lucht. De groene collectieve ruimte vormt het fiere hart van het complex. Terwijl het complex een eerder stoere uitstraling heeft langs de drukke Roosenberglaan, het gebouw functioneert als geluidswal, opent het zich resoluut naar de zijde van het dorpshart en de kerk. Hier toont de gaanderij zich als uitnodigende luifel. Het complex speelt bewust in op de kwaliteiten en beperkingen van zijn locatie. Parkeren ondergeschikt maken versterkt het ontwerp. De buitenzijde van het complex kenmerkt zich door het gebruik van eerlijke, robuuste materialen: beton, hout en glas. Het interieur bouwt voort op deze logica en voegt subtiele kleuraccenten en een dosis materiële tactiliteit toe.
Met vrijetijdscomplex De Meermin Waasmunster trekt POLO de kaart van duurzame dorpskernversterking. De authentieke kwaliteiten van het dorp krijgen een hedendaagse vertaling naar een nieuwe collectieve ruimte die inwoners uitnodigt tot ontmoeting. Waasmunster versterkt met het project haar karakter en identiteit.
Technische innovatie
De integrale dragende constructie van de 4 bouwvolumes werd opgetrokken uit voorgefabriceerde betonnen elementen. Alle prefab elementen zijn uitgevoerd in architectonisch beton en werden in het zicht gelaten bij de afwerking. Het initiatief laat de meerwaarde van doorgedreven samenwerking en overleg zien zowel met de verschillende gemeentediensten intern, met de bouwpartners, met de betrokken verenigingen als met de inwoners.
Duurzaamheid
Met vrijetijdscomplex 'De Meermin' Waasmunster trekt POLO de kaart van duurzame dorpskernversterking. De combinatie van een sport- en cultuurprogramma biedt een uitzonderlijke kans om mensen van vele levensstijlen en leeftijden bij elkaar te brengen. Een opmerkelijke synergie komt tot bloei tussen de kleinschalige rijkdom van het dorpsleven en het nieuwe multifunctionele programma. Waasmunster versterkt met het project haar karakter en identiteit.

THEATERTECHNIEK

Tot voor kort was Tim De Bock de enige theatertechnicus in De Meermin. Bij het ter perse gaan was de aanstelling van een tweede technieker imminent. "Een zaal van dit formaat is voor zo'n gemeente ideaal. We verkopen makkelijk uit en ook voor lezingen lijkt het niet alsof de zaal half leeg is."
Tim had behoorlijk wat inspraak in de keuze voor de losse installatie-onderdelen. "We hebben ervoor gekozen om de overgang naar led in fases te maken. Voorlopig is alleen het frontlicht led, maar we schuiven mee op. Nu is het soms nog wat zoeken naar de juiste kleurwaarde, maar ook voor veel reizende techniekers wordt dat steeds minder een probleem. We zullen de volgende jaren nog wel uitbreiden in netwerkbekabeling. Er liggen zes Cat6 lijnen van het podium en de regie, maar we hebben ook nog een analoge multi voor voorstellingen die met beperkte middelen reizen. Ik heb wat moeten aandringen om een klanksysteem te krijgen dat paste bij het programma en het profiel van de zaal, maar met wat we nu hebben, zijn we heel tevreden."
De vorm van de zaal is heel aangenaam voor publiek en artiest. Zelfs op de achterste rij heb je niet het gevoel van ver van het podium te zitten en je kan makkelijk iedereen aanspreken. Maar in de toegankelijkheid en de opstelling van de stoelen had men andere keuzes kunnen maken: er is nu maar één ingang aan de zijkant. Dus als je naar de overkant moet, is het schuifelen. Door de steile gradin en de compacte vorm zijn de eerste rijen verzonken, waardoor je vooraan met je neus op het podium zit. Met wat goede wil heb je de intimiteit van een oud parterre in de vorm van een moderne tribune.

TECHNISCHE FICHE

ZAAL
De zaal beschikt over een vaste tribune met 273 stoelen. De eerste drie rijen zijn verlaagd in een zitput. Voor rolstoelgebruikers kunnen er 7 plaatsen worden vrijgehouden op rijen 4 en 5. Deze nemen de plaats in van 28 gewone stoelen (4 per rolstoel).

PODIUM
Het speelvlak is 12m breed en heeft een diepte van 10m.

RIGGING
Boven het podium zijn 22 elektrisch bediende trekken voorzien.
De zaalbrug bevindt zich op een hoogte van 6m40 ten opzichte van de podiumvloer.
De afstand tussen de zaalbrug en het voordoek is 6m.

LADEN EN LOSSEN
De laad- en loszone is op de begane grond. Er zijn geen niveauverschillen tot het podium.
Maximum afstand tot het podium 5m20
Minimum afmetingen doorgang hoogte: 3m54
Minimum afmetingen doorgang breedte: 2m70

VIDEO
Beamer Panasonic PT-RZ12K Laserprojector met 3-chip DLP 12.000 Ansi-Lumen WUXGA-resolutie (1920 x 1200) Alle inputs zijn standard uitgevoerd op HDMI over HDbaseT.

LICHT
Lichttafel Chamsys MQ60
Er zijn 48 dimmers van 3kW in de zaal. Deze zijn vast bekabeld op een aantal punten op het podium
Er wordt de komende jaren geïnvesteerd in LED-armaturen.
In de zaalbrug wordt steeds gewerkt met LED-fresnels (10) en LED-profielen (8).

GELUID

FRONT OF HOUSE
Drie clusters (links, rechts en center) telkens bestaande uit:
1x d&b Audiotechnik 10SD en 1x d&b Audiotechnik 10S
Sub (centraal gevlogen): 2x d&b Audiotechnik 18S
Infill: 4x d&b Audiotechnik 5S

MONITORS
6x Nexo PS-10

MENGTAFELS
Yamaha TF5 + Stage box 32in – 16out + Dantekaart
Yamaha LS9-32 (geen stage rack)

MENTALE WEERBAARHEID IN ONS NETWERK: EEN (HEEL) KORTE DOORSNEDE

Leen Vanderschueren

In december stelde Cult! drie vragen over mentale weerbaarheid aan de directeurs uit het netwerk van cultuurhuizen. Toegegeven, december was een moment waar we allen het bos door de bomen van de continu wisselende maatregelen niet meer zagen. De resultaten zijn dan ook in dat licht te bekijken en zijn dus misschien weinig verrassend. Nu we in een rustige(re) coronafase zijn beland, kunnen we terugblikken op wat de crisis de afgelopen maanden teweeg heeft gebracht voor de mentale weerbaarheid van wie er in werkt.
Als eerste polsten we naar de mentale weerstand van het personeel. Daarop antwoordde bijna één op vier dat het slecht tot zeer slecht gaat met de mentale weerstand van de werknemers en vrijwilligers. Daartegenover geeft maar één op vijf aan dat het goed tot zeer goed gaat. Iets meer dan de helft gaf aan dat de toestand eerder 'neutraal' is.
In december werd het snel duidelijk dat heel wat collega's buiten strijd waren. In onze bevraging kwam dit ook aan bod: we vroegen hoeveel procent van de medewerkers buiten strijd was door ziekte, besmetting, quarantaine, burn-out… op het moment van invullen. Voor bijna zes op tien bevraagden was 10 tot 30 procent van hun personeel niet aanwezig. Voor een tiende was er zelfs een uitval van 80 tot 100% van het personeel.
Daarnaast vroeg Cult! ook waar de belangrijkste noden van de werknemers liggen en wat de mentale weerstand zou kunnen verbeteren. Hieronder vermelden we de zeven onderwerpen die het meest aan bod kwamen:

Stabiliteit, zekerheid, duidelijkheid en voorspelbaarheid
"Perspectief en stabiliteit zijn noodzakelijk om voldoende rust te kunnen brengen, dat zijn net de zaken die steeds weer op de helling komen te staan en zorgen voor een continue onrust."

Terug naar het normaal en de 'normale' job
"Terug onze 'eigen job' doen zou ons goed doen. Afgelopen twee jaar hebben we bijgesprongen op allerlei diensten, een vaccinatiecentrum opgericht en het werk van de collega's overgenomen die weggevallen zijn"

Nood aan motivatie, voldoening en erkenning
"Stabiliteit in maatregelen en het gevoel geven aan de mensen dat we goed bezig zijn met onze protocollen (in plaats van onze sector te zien als de motor van de pandemie)."

> **"In één op de tien cultuurhuizen was er een uitval van 80 tot 100% van het personeel."**

Beter management van het cultuurhuis, lokaal bestuur en ministers
"Uitval heeft niet enkel te maken met covid, ook met voor onze sector niet goed aansluitend management en star dienstverleningsmodel op niveau van de gemeente, die zorgen voor een moeizamere interne organisatie."

Meer personeel (tegenover personeelstekorten)
"Wij hebben al geruime tijd een uitval van 20 tot 35%. Dramatisch, zeker omdat alles daarmee terecht komt op dezelfde mensen. Het is een vicieuze cirkel en haast onmogelijk te doorbreken."

Goede communicatie
"Duidelijkheid aan maatregelen op lange termijn. Helder communiceren vanuit de overheid."

Menselijk contact
"In onze sector is het thuiswerk soms wel handig. Maar aangezien wij activiteiten organiseren, is het wel nodig om elkaar fysiek te kunnen zien. Dat maakt de werking veel makkelijker."
De resultaten kunnen een checklist zijn voor je team om te kijken hoe jullie er nu voorstaan. Wie weet is de conclusie in jouw cultuurhuis dat er al heel wat zaken zijn verbeterd tegenover December 2021. En anders schaadt het niet om even stil te staan, diep adem te halen en (in team?) na te denken over de volgende vragen: welke van deze situaties vind ik herkenbaar? Moeten we, in ons team, aan de slag om rond deze thema's te werken? Wat hebben we in de afgelopen periode geleerd rond (samen)werken? Wat hebben we nodig en wat is de weg daarnaartoe? ■

TIPS & TRICKS VOOR TECHNICI

Davy Boutsen

Deze nieuwe rubriek verzamelt handige tools en tricks die ons het werk gemakkelijker maken. Davy Boutsen, hoofdtechnicus cultuurhuis de Zeepziederij Bree, bijt de spits af en vertelt ons meer over hun snijtafel voor kleurenfilters.

Vermits we ons in de vorige Stepp magazines meermaals bevonden in het wereldje van erfgoed, beginnen we met een beetje retro. Onze eerste aflevering gaat over de snijtafel voor kleurfilters. Ledarmaturen winnen dan wel al veel terrein, toch vind je in elk theater nog veel conventionele theaterspots en dus ook de bijhorende collectie kleurenfilters. Hoe die kleurenfilters op maat maken, daar heeft elke technicus zijn eigen methode voor. Dat geeft bij sommige snijmethodes nogal een allegaartje aan groottes van filters. Om maar te zwijgen van de rechte hoeken…

Toen ik in 2004 in de Vlaamse Opera Gent ging werken, kwam ik daar een tekentafel tegen, zo een authentieke met metalen onderstel, die door Patrick Achtergaele omgebouwd was tot snijtafel.

Hij had de groottes van de kleurfilters die in de opera gebruikt werden afgetekend op het houten blad en dan de snijlijnen ingezaagd. Langs de snijlijnen had hij ingefreesde metalen latjes voorzien zodat bij het snijden het houten blad niet beschadigd zou worden. Een mooi voorbeeld om snel en efficiënt kleurenfilters te snijden die dan ook nog allemaal mooi hetzelfde formaat hebben.

Ik ben deze snijtafel gaan opzoeken en vond hem terug, weliswaar aangepast aan de nieuwe noden in de opera. Hij is ondertussen ontdaan van zijn metalen onderstel en verwerkt in een meubel en daarnaast voorzien van een blauw likje verf zoals je ziet op de foto.

In de Vlaamse Opera Antwerpen hebben we een vergelijkbaar meubel gemaakt op wielen, met schuiven voor de 1kW en 2kW filterhouders, alle filters die voorradig zijn en een bak om de volledige rollen in te bewaren. Nogal groot en log, maar levert wel mooi gesneden filters op.

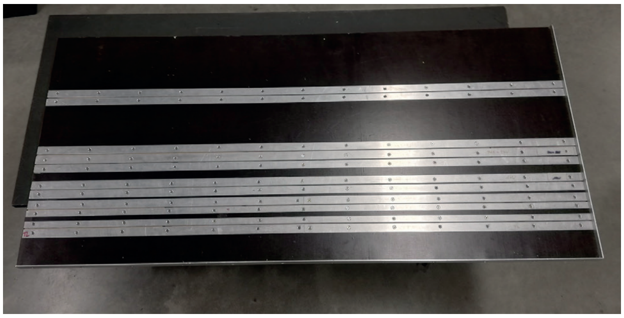

Op C-mine en in Cultuurhuis De Zeepziederij hebben we een bijzonder handig snijtafel-blad gemaakt. Afmetingen van de betonplexplaat is 130cm breed (zodat je ook van een kleurenrol kan snijden) op 60cm diep. Dus nog handig ook

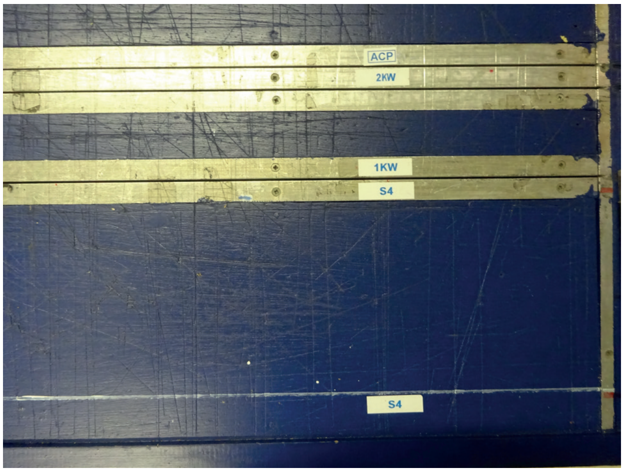

Tips & Tricks voor Technici is bedoeld om elkaar de handigheden, gadgets, inzichten, voorwerpen die we maakten te tonen zodat iedereen de mogelijkheid heeft om hiervan gebruik te maken.

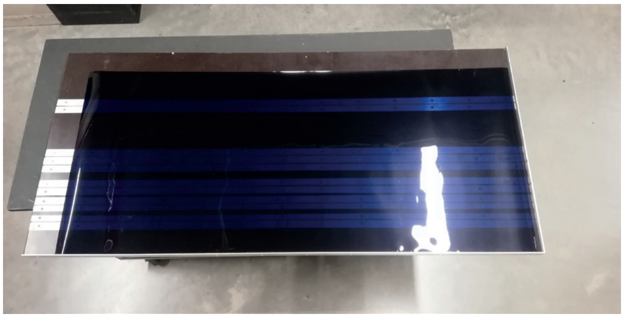

om eventueel mee te nemen op tournee. Je kan snijlijnen voorzien voor alle maten die je nodig hebt. Zo zie je op de foto dat er snijlijnen zijn voor TL, horizontale en verticale zijde horizonlicht, 1kW en 2kW. Een metalen strip die uitsteekt rechts en onderaan zorgt ervoor dat je de kleurenrol of het kleurenvel mooi recht in de hoek kan plaatsen bij het snijden en klaar is kees…

Tips & Tricks voor Technici is bedoeld om elkaar de handigheden, gadgets, inzichten, voorwerpen die we maakten te tonen zodat iedereen de mogelijkheid heeft om hiervan gebruik te maken. Heb je een tip of trick die je graag wil delen, schrijf er dan iets over en maak enkele foto's. Stuur dit dan naar de redactie op info@stepp.be en wie weet verschijnt ie in het volgende Stepp magazine… ■

BIJ DE BUREN: FARO

Wouter Lammens - Monique Verelst

Kennis is weten en informatie drink je met verstand. Maar wat doe je als je iets niet weet? Hoe zoek je om te vinden? Vaak vind je het snelst de juiste antwoorden bij een steunpunt zoals STEPP. STEPP ondersteunt alle productionele, ontwerpende en technische krachten in de brede culturele sector en dat is een zeer divers publiek. Voor andere activiteiten of onderwerpen bestaan er specifieke loketten. En omdat ook wij soms moeten doorverwijzen, stellen we ze graag aan je voor.

FARO is het steunpunt voor de cultureel-erfgoedsector. Op de website leest u wat dat betekent: "We werken voor en met erfgoedwerkers uit archieven, erfgoedbibliotheken, erfgoedcellen, organisaties die zich toespitsen op immaterieel erfgoed, landelijke dienstverlenende organisaties en musea. Ook beleidsmakers, gemeentelijke cultuur- en erfgoeddiensten zijn belangrijke doelgroepen.
Samen kunnen we meer: we brengen mensen en expertise doelbewust bijeen. We zetten actuele erfgoedvraagstukken op de agenda, organiseren praktijkgerichte erfgoedvormingen, geven advies en bieden begeleiding op maat.
Met onze vakbibliotheek, het driemaandelijks tijdschrift *faro* en de goedgevulde website met o.a. specifieke thema's op de *Erfgoedwijzer* bieden we bijkomende informatie en verdieping. We investeren in kennisontwikkeling en praktijkgericht onderzoek en delen genereus visies, inzichten en praktijken uit buiten- en binnenland."

FARO en STEPP onderhouden al jaren goede contacten. Die getuigen meteen van het potentieel aan kennisuitwisseling en praktijkontwikkeling tussen de erfgoedsector en de wereld van de podiumkunsten. We laten daarover twee van onze collega's aan het woord.

Monique Verelst is adviseur musea. "Door mijn ervaring in het ontwerpen en bouwen van tentoonstellingen in musea en andere culturele organisaties kan die kennis omgezet worden bij vormingen die we aanbieden aan de sector, bij adviesvragen of bij het uitwerken van actuele vraagstukken.
Al enkele jaren organiseren FARO en STEPP jaarlijks werk- en

© FARO, Foto: Jan Locus

inspiratiebezoeken achter de schermen van musea, culturele centra of theaters. De werkbezoeken achter de schermen in musea richten zich op tentoonstellingsproductie en museumtechnieken. De inspiratiebezoeken in culturele centra of theaters richten zich op de beginnende technieker met focus op tentoonstellingsproductie.

Op het programma staan onder andere thema's zoals verlichting, interactieve audiovisuele middelen, veiligheid, duurzaamheid, planningstools, accrochage, etc. Vorig jaar brachten we een bezoek aan de Scharpoord in Knokke-Heist, dit najaar staan de Warande in Turnhout en het vernieuwde Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen (KMSKA) op de planning."

Wouter Lammens is adviseur behoud en beheer. "Ik maakte voor het eerst kennis met theatererfgoed toen ik betrokken was bij het ontwerp van het erfgoeddepot Trezoor in Kortrijk. Daar moest namelijk ook een onderkomen worden gevonden voor enkele van de monumentale historische theaterdecors uit de stadschouwburg. Een hele uitdaging voor de ontwerpers en ik leerde er zelf ook enkele lessen die ik ondertussen kan inzetten bij het plannen en ontwikkelen van nieuwe depots.

Sindsdien kreeg ik ook steeds meer oog voor theater(technisch) erfgoed. En wel door de concrete adviesvragen die we ontvingen en waarbij we onze kennis en instrumenten konden inzetten.

Zo gaven we bijvoorbeeld aan de technici van de stadsschouwburg Brugge mee een praktische opleiding om hen veilig de eigen historische collectie te laten hanteren, opmeten en beschrijven. En we leenden hen daarvoor ook een uitgebreide fotografie-set uit via onze Uitleendienst Erfgoed i.s.m. erfgoedcel Brugge.

En ook bij het verder realiseren van de plannen om van de Brugse theaterzolder een erfgoedbelevingsplek te maken, blijven we nauw betrokken. De bezoekers kunnen er op een unieke manier kennismaken met het rijke verleden van het theater." ■

© FARO, Foto: Dries Theuwissen

© FARO, Foto: Jan Locus

We investeren in kennisontwikkeling en praktijkgericht onderzoek en delen genereus visies, inzichten en praktijken uit buiten- en binnenland.

VLAAMS STEUNPUNT VOOR CULTUREEL ERFGOED

BOEKBESPREKING

Do's & Don't in Entertainment Rigging

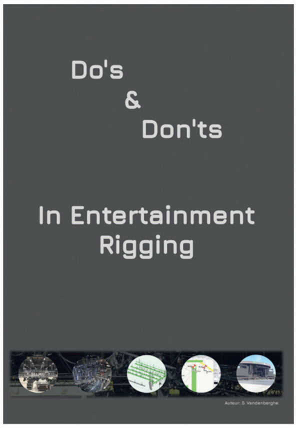

Eén van de vele wijsheden die de Grote Denker Bo Diddley ons leerde was dat je een boek beter niet op de cover kan beoordelen. Maar soms is de titel de perfecte samenvatting van de inhoud. Als je een thriller wil verkopen, verklap je het beter niet, maar deze keer slaat Stefan Vandenberghe de spijker op de kop: dit is wat je moet weten als je met rigging aan de slag gaat.
Bij het lezen, moest ik terugdenken aan de reeks jeugdboeken 'Hoe en waarom'. Zo zou deze uitgave ook kunnen heten. Vooral dat laatste maakt een onderscheid met veel informatie die je bijvoorbeeld online kan vinden. Je verdrinkt er in de voorbeelden van hoe je fouten kan opstapelen in rigging – kijk maar eens naar Facebook groepen zoals AV Rigging Disasters – maar dan moet je steevast nog zelf uitzoeken waar de fout zit en vooral waarom. Onwaarschijnlijk hoeveel stuurlui er op de wal staan.
Dat maakt deze uitgave zo waardevol: alle informatie is in één bundel verzameld en wordt op zo'n manier voorgesteld dat je de kennis in de juiste volgorde opbouwt. In zes hoofdstukken worden de principes, theorie en praktijk uit de doeken gedaan met zeer veel illustraties. Te beginnen met een hoofdstuk over normen en regels: materiaalsterkte, veiligheidsfactoren, keuring en de risicoanalyse. Het tweede hoofdstuk bouwt daarop voort met materiaalkennis. In de volgende hoofdstukken wordt die kennis toegepast. Eerst in pre-productie en dan op de vloer in productie. De laatste twee delen zijn wat specifieker en gaan over staande constructies en de trekkenwand. Wanneer het over de pre-productie gaat, komt de expertise pas echt bovendrijven. Het zal je niet verbazen dat dit het meest uitgebreid is. Dat is in het echt bij voorkeur ook zo: je wil niet ter plaatse improviseren onder druk van tijd en budget. MacGyver is er al lang mee gestopt. Ook al ben je een complete leek, met deze handleiding wordt je duidelijk waar je op moet letten en hoe je te werk moet gaan.
Toegegeven, er waren momenten waar ik vermoed dat de meeste theatertechniekers geen vaste grond meer onder de voeten hebben, niet iedereen is dagelijks bezig met het opbouwen en inhangen van al dan niet bewegende lasten. Het laatste hoofdstuk over trekkenwanden is tamelijk summier. Dat is niet zo vreemd omdat er doorgaans weinig verandert aan de hijsinstallatie van een doordeweeks cultuurcentrum. Wie meteen naar het deeltje over theater zou doorspoelen, zou misschien wat teleurgesteld kunnen zijn. Hij zou zeker de essentie van de zaak volledig missen. Het belangrijkste – en dat is wat iedereen moet weten – staat in de eerste hoofdstukken.
Een paar keer bleven we toch op onze honger zitten, bijvoorbeeld bij de SIL en Kinney risicoanalyse. Hoewel er voor de tweede methode een zeer interessant praktijkvoorbeeld in het boek staat, is hier nog wat ruimte voor verdieping.
Dit is zonder overdrijven één van de beste uitgaves in recente memorie over dit thema. Verhelderend, nauwgezet en doordacht opgebouwd. Zoals het een rigger betaamt. Een absolute aanrader.

Het boek is te koop is via STEPP

Over de auteur:
Stefan Vandenberghe werkt als assistant-consultant Rigging bij Rigconsult. Daarnaast is hij docent Podiumtechnieken verbonden aan de gelijknamige opleiding aan TSM (Technische Scholen Mechelen). Voor de samenstelling van het boek werkte hij samen met de firma Rigconsult BV. Het bedrijf spitst zich toe op entertainment rigging en industriële touwtechnieken. Stef De Raet is er zaakvoerder.

Jan Decalf

Videotechniek voor evenementen (tekst www.edusonic.nl)

Dit boek biedt de basiskennis die een in de evenementensector werkzame videotechnicus nodig heeft. De kennis en benodigde vaardigheden die nodig zijn voor het vakgebied zijn beschreven. Daarnaast gaat de auteur in op een groot aantal onderwerpen die aansluiten en noodzakelijk zijn voor een videotechnicus. Dit boek is geschreven voor mensen die nog geen kennis en vaardigheden hebben en voor mensen die die hun kennis willen verscherpen of verdiepen.

De auteur is met een ruime ervaring in de evenementenindustrie niet alleen in het vak werkzaam maar ook in het onderwijs. Dit boek biedt naast de nodige kennis veel praktische tips en oefenvragen om de opgedane kennis te testen.

Auteur: Tristan van der Mars

BEDRIJFSPARTNERS

Amptec

De maatstaf voor kwalitatieve professionele audio installaties, met grote focus op service en support.

Bremakker 45
B-3740 Bilzen
Tel.: +32 11 28 14 58
sales@amptec.be
www.amptec.be

Beglec NV

Uw eerste keuze. Klank en licht op maat van uw project, inclusief de welgekende service, toewijding en expertise.

't Hofveld 2C
1702 Groot-Bijgaarden
Tel: +32 2 481 70 70
Mail: info@beglec.com

CHAUVET Professional

CHAUVET Professional ontwerpt, fabriceert en verdeelt innovatieve LED lichtarmaturen voor de evenementensector.

Stockstraat 18
9770 Kruishoutem
Tel: +32 9 388 93 97
Besales@chauvetlighting.eu
chauvetprofessional.eu

Controllux

Uw ideeën, onze oplossingen

Ambachtsstraat 2B
2450 Meerhout
+32 13 480 600
Mail : info@controllux.be
Website : www.controllux.be

PBTA

Adviseur voor theater, concertzaal en poppodium: akoestiek, licht, geluid, stoelen, tribunes, hef- en hijsinstallaties, kortom voor alles wat van een gebouw een cultuurhuis maakt.

Runmolen 3
5404 KP Uden, Nederland
Tel.: +31 413 26 43 44
info@pbta.nl
www.pbta.nl

Sennheiser

We geven de toekomst van de audio-industrie vorm, op basis van onze geschiedenis, onze innovatie cultuur en onze passie voor uitmuntendheid.

BDC – Esplanade 1 – Box 41
1020 Brussel
Tel.: +32 2 466 44 10
bnl-customerservice@sennheiser.com
nl-be.sennheiser.com

Showtex

Innovatieve brandwerende stoffen, gordijnrails en bewegingssystemen voor theaters en evenementen.

Oude Gentweg 100
2070 Burcht
Tel.: +32 3 236 84 40
hello@showtex.com
www.showtex.com

BEDRIJFSLEDEN

CBAM bv
A. Amelotstraat 36
9750 Kruisem
Tel: +32 9 395 10 83
info@cbam.be
www.cbam.be

Icarus Flightcases & decorfacitities
Ondernemersstraat 6
2500 Lier
Tel.: +32 3 491 97 89
Mail: info@icarus.biz
Website: www.icaruscad.be

FACE bvba
Hoek 76 – unit 301
2850 Boom
Tel.: +32 3 844 67 97
Mail: info@face.be
Website: www.face.be

M-PRO BeNeLux Bvba
Bedrijvenstraat 5775
3800 Sint-Truiden
Tel.: +32 11 68 42 97
mail: info@m-pro.be
Website: www.m-pro.be

Seekurico Bvba
Rode Kruisstraat 49
3540 Herk-de-Stad
Tel.: +32 474 37 94 63
Mail: winand@seekurico.be
Website: www.seekurico.be

Shure Distribution Benelux
Jan Emiel Mommaertslaan 20A
1831 Diegem
Tel.: +32 2 704 91 50
mail: info@shure.be
website: www.shure.be

SPINN
Dahliastraat 38
1850 Grimbergen
Tel.: +32 486 92 66 03
Mail: info@spinn.be
Website: www.spinn.be

Theateradvies
Herengracht 160
1016 BN Amsterdam, Nederland
Tel.: +31 20 627 22 48
Mail: info@theateradvies.nl
Website: www.theateradvies.nl

XLR Pro
J. Bruyndonckxstraat 72
1780 Wemmel
Tel.: +32 2 520 08 27
Mail: info@xlrpro.eu
Website: www.xlrpro.eu

GROEPSLEDEN

30CC - Leuven

Beursschouwburg - Brussel

Cc 't Getouw - Mol

Cc 't Schaliken - Herentals

Cc 't Vondel - Halle

Cc Brugge

Cc Casino - Houthalen-Helchteren

Cc de Brouckere -Torhout

Cc de Factorij - Zaventem

Cc De Plomblom - Ninove

Cc De Ploter – Ternat

Cc de Schakel - Waregem

Cc De Steiger - Boom

Cc de Steiger - Menen

Cc De Werf - Aalst

Cc Hasselt

Cc het Perron - Ieper

Cc Jan Tervaert - Hamme

Cc Kapellen

Cc Mortsel

Cc Muze - Heusden Zolder

Cc Nova - Wetteren

Cc SCHARPOORD - Knokke-Heist

Cc Sint Niklaas

Cc Ter Dilft - Bornem

Cc Westland - Dilbeek

De Velinckx - Tongeren

De Warande - Turnhout

Destelheide vzw - Dworp

Faro

GC De Bunder - Moorslede

GC De Wiek – Zele

Kaap vzw - Brugge

Koninklijke Muntschouwburg - Brussel

Minard vzw - Gent

Muziekcentrum de Bijloke - Gent

Noordstarfonds vzw - Gent

Oc De Kleine Beer - Beernem

Opera Ballet Vlaanderen - Antwerpen

Stadsbestuur Blankenberge

STUK kunstencentrum vzw - Leuven

Toneelhuis Antwerpen

Vzw De Rand - Wemmel

Vzw Lokaal cultuurbeleid district Merksem

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Sainctelettesquare 17
1000 Brussel
T: +32 2 203 92 06
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt voor actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Professional lidmaatschap: 75 euro
Young professional (min. 25 jaar): 50 euro
Kleine organisatie (max 5 FTE): 195 euro
Middelgrote organisaties (max 10 FTE): 390 euro
Grote organisaties (max 20 FTE): 720 euro
Bedrijfslidsmaatschap: 720 euro
Vanaf september 2022 kun je ook kiezen voor een all-inclusief formule.
Alle lidmaatschappen gelden 1 seizoen.
Check www.stepp.be voor meer informatie.

CC BY NC SA

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #44

Bijdragen: Stijn Govaerts, Paulien Derwort , Marco C. van der Hoeven, Bert Moerman, Jan Decalf, Davy Boutsen , Wouter Lammens, Monique Verelst, Leen Vanderschueren
Portfolio: Jan Decalf
Cover © Sam Swerts, binnencover © Stijn Bollaert
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Foto's portfolio: zie portfolio
Druk: Drukkerij Gijsemberg

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 15,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: info@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Advertentielijst: Amptec, Beglec, Chauvet, Contollux, Pbta, Sennheiser en Showtex

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 12
Nr. 44 –september 2022
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Roel Proesmans.

Ontdek het volledig magazine archief nu ook digitaal: https://issuu.com/steppvzw

d&b audiotechnik
Eeuwenoud maar boordevol innovatie.
Muziekcentrum De Bijloke
d&b R90 Touchscreen remote control
d&b ArrayProcessing
d&b Soundscape
Meer weten ?
Workshop voor innovatieve audio-oplossingen
8 november 2022
Muziekcentrum De Bijloke
Inschrijven en info : education@amptec.be
AMPTEC
Bremakker 45 - 3740 Bilzen - België
www.amptec.be - sales@amptec.be
+32 (0) 11 28 14 58

XS Wireless IEM
About time to level up

Make the move to personal monitoring with Sennheiser's new XS WIRELESS IEM. Defining new standards for simple, flexible, and reliable wireless in-ear monitoring, this system is designed to help you level up your sound – regardless of your experience level. Whether a rehearsal or live performance, on a club stage or for a worship service, benefit from renowned Sennheiser sound and solid wireless reliability packaged into a convenient system – letting you focus on playing your best.

www.sennheiser.com/XSW-IEM

SENNHEISER